do in ipsa gabellæ impositione facta sub Sixto V. expressa fieret mentio ferri & metallorum, sive quod observantia impositioni proxima hujusmodi comprehensionem declarasset, itaut mercatores ex successiva contraria observantia prætenderent exemptionis præscriptionem, pro qua impedienda sive interrumpenda, benè suffragari possunt hujusmodi bannimenta, patientiam Domini gabellæ excludentiam, malamque fidem in mercatoribus
2 inducentia. Rectè siquidem tali casu per gabellæ Dominum vel successorem Appaltatorem allegari posset conclusio in aliis hoc eodem titulo sæpius deducta ex texti. *in l. locatio* 6. §. *fin. ff. de publicanis*, ut prædecessorum appaltatorum negligentia præjudicare non debeat Domino, neque apta sit ad exemptionem inducendam.

Sed quia satis probabiliter dubitari potest, an sub genere mercium venalium cum hac statera de necessitate ponderandarum, veniant, ferrum, aliaque metalla, & mineralia nimis ponderosa, ut infra, atque ab ipso initio nascentis gabellæ observantia longissimi temporis annorum 50. & ultra, calculando usque ad dictum ann. 1639. docuit hanc speciem sub dicto genere non venire, unde resultavit, nedum interpretatio, sed etiam perfecta præscriptio, quæ ex solo lapsu 30. annorum non dato initio contrariæ observantiæ absque dubio sufficit juxtà distinctionem pluries in aliis
3 super hac eadem materia traditam. Idcircò, non potuerunt dicta bannimenta per Appaltatores seu Magistratus Populi edita dictam observantiam, sive interpretativam, sive præscriptivam jam perfectam tollere, quia esset species impositionis novæ gabellæ, quod utpotè de Regalibus, non nisi per Principem fieri potest, *l. 3. & tot. tit. C. vectigal. nov. impon. non poss. cum concord.* per Farin. *q.* 173. *n.* 102. Revert. *dec.* 338. *n.* 2. Bellon. jun *cons.* 14. *n.* 1. *& seqq.*

Eo magis quia secundùm bannimentum de anno 1644. factum à Magistratibus Populi, in corpore ejusque dispositiva expresse loquitur de rebus & mercibus solitis, se
4 conformando cum dispositione juris, ut in hac materia solitum seu consuetudo spectanda sit, ac totum faciat ad text. *in l. si publicanus §. fin. ff. de vectigal.* & satis frequenter in aliis hoc eod. tit. ad istam materiam, unde clara resultat bannientis voluntas non indicendi novam gabellam, vel includendi novas, & insolitas species, quamvis faciendi potestas adesset, multò magis ista cessante, ex qua voluntas regulari debet. Et quòd magis est, ita declaravit successiva eorumdem bannimentorum observantia, quia etiam post illorum editionem in eodem statu continuatum fuit, præsertim cum mercatoribus notabilem & magnam ferri, aliorumque metallorum quantitatem contrectantibus, cùm solùm ex parte Appaltatoris pro eorumdem bannimentorum observantia adducerentur quædam satis raræ, & modicæ exactiones ab exteris, vel non informatis, sequutæ potius per viam illius concussionis, quæ gabellaris solet esse connaturalis.

Et quamvis pro Appaltatore scribentes, insisterent in regulis generalibus, quas absque congruo ratiocinio, judices quandoque sequi solent, quod scilicet in hujusmodi casus universalibus, per aliquos actus modicos inducitur, & conservatur possessio in totum, ac impeditur non
5 usus ex plenè deductis per Post. *de manuten. observ.* 18. *per tot. & observ.* 73. *num.* 73. *& seqq.* Replicabam tamen, conclusionem generaliter & abstractè esse verissimam, fallaciam verò consistere in applicationem. Tunc enim id procederet, quando posita in Bannientibus potestate imponendi gabellam, seu tollendi legitimam præscriptionem exemptionis respectu istarum specierum, prætenderetur eorumdem bannimentorum vim, & efficaciam tollere cum solo motivo non usus, vel usus contrarii, & in his terminis rectè dicta conclusio procederet. Secus autem ubi bannimenta de per se nullam habent operationem, eatenus resultantem, quatenus successiva observantia illis robur tri-
6 buisset. Et sic non usus adducebatur, non tanquam destructivus actus validi & perfecti, sed tanquam impeditivus, ne actus imperfectus, ex usu perfectionem reciperet, atque in hoc dicebam stare æquivocum, ut benè in specie hujusmodi bannimentorum super gabellis, ut satis eorum non usus veniat attendendus, quoties non apparet fuisse aliquando usu recepta Cyriac. *controv.* 512. *n.* 42. *& seqq.*

Quod autem, ultra motivum observantiæ ab ipso initio impositionis usque ad præsens, vel saltem usque ad annum 1639. quo emanavit primum bannimentum, attendendum tanquam exclusio successivæ patientiæ ut supra, etiam de jure, attento tenore ipsius impositionis probabiliter dubitari posset, an sub genere mercium venalium veniant ferrum & alia metalla, satis probari dicebam. Primò ex observantia adhuc inconcussa, auri, argenti, aurichalchi, & simi- 7
lium. Et nihilominus hæc sunt metalla eodem modo quo est ferrum quod sub metallorum appellatione pariformiter venit, Lucas de Penna *in rub. C. de metallariis lib.* 11. Rebuff. *in leg. inter publica* 27. *ff. de verborum significat.* verbo metallorum.

Secundò ab observantia Dohanarum, quæ utpotè importantes antiquum portorium seu vectigal, exiguntur de omnibus mercibus venalibus, quæ in Civitatem introducuntur, & tamen pro introductione ferri rudis non elaborati, vel aliorum metallorum illa non solvitur, sed à moderno tempore particularis gabella super hujusmodi specie imposita est, ut in *Rom. gabellæ ferri hoc eod. tit. disc.* 63. Igitur clarè docemur, sub mercium genere hujusmodi speciem non venire, nisi quoties agitur de ferro, vel metallis elaboratis ad mercium speciem redactis.

Tertiò, ex ipsa naturali ratione deducta ex qualitate materiæ nimis ponderosæ, quæ proindè subjecta non est necessitati faciendi ponderationem cum dicta statera populi privativè ad quamcumque aliam ponderis speciem, cui necessitati subjacent aliæ merces. Ut passim videmus in ponderationibus calcis, farinæ, lapidum, & similium, ideòque on us istius gabellæ dicebam esse consequutivum dictæ necessitatis, cui merces subjacent faciendi ponderationes cum ista statera privativè ad quascumque aliàs ponderum species, qua necessitate cessante, quamvis partes quamcunq; aliam stateram adhibere valentes istam ex voluntaria conventione adhibeant tanquam benè regulatam, id tamen provenit ex voluntaria partium conventione, eo modo, quo exteri etiam dictæ necessitati non subjecti, & extra Urbis districtum faciunt, ut habetur in Romana seu Civitatis Vetulæ stateræ pariter *hoc tit. disc.* 130. Et tamen isto casu dicta gabella non solvitur. Expectatur igitur judicium Cameræ, quod probabiliter juxtà præmissa, & contra judicatum in prima instantia credebam posse sperari.

ROMANA REDDITIONIS RATIONUM PRO ANTONIO FRANCISCO FARSETTO CUM CAMERA APOSTOLICA

Casus decisus pro Farsetto per Congregationem computorum.

De Appaltatore gabellæ, quæ appaltu durante per Principem supprimatur seu tollatur, quàm actionem habeat adversus Cameram locantem, & econversò ad quid ipse erga Cameram teneatur. Et quatenus de Appaltatore declaretur Administrator obligatus ad reddidionem rationum, an ad eas teneatur pro subappaltatoribus, & inferioribus ministris.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Conductor impeditus re conducta ex facto locatoris non solùm liberatur à solutione pensionis, sed habet actionem ad interesse etiam ratione lucri amissi.*
3 *Fallit ubi Princeps id faciat ex causa publica, vel alia justa.*
4 *Appaltator alicujus vectigalis, vel gabellæ, quæ durante appaltu extinguatur, remanet administrator obligatus reddere rationes.*
5 *Appaltatore an teneatur de facto sub appaltatorum.*
6 *Publicanus an teneatur de facto & culpa famulorum, & ministrorum. Et quomodo intelligatur Juris dispositio, ut eos exhibere teneatur.*
7 *Præponens, & quando teneatur de culpa & facto præpositi.*
8 *Duæ sunt species publicanorum, una administrantium nomine fisci, altera conducentium & administrantium ad propriam utilitatem.*
9 *Ministri inferiores deputati per Tutores an conveniri possint directè per pupillos, & an tutor ex istorũ facto teneatur.*

DISC. LXXXVI.

IMposita sub Urbano VIII. de anno 1643. quadam gabella super ferro per universum Statum Ecclesiasticum, 1
eaque concessa in appaltum Farfetto, ob plures difficultates in ejus exactione exortas, & ex aliis rationibus ob temporum qualitatem tunc ita exigentibus, idem Urbanus de mense Julii 1644. ejus obitu jam imminente, illam extinxit, atque Appaltatorem à quacumque obligatione liberavit,

vit, mandando ipsum ejusque subappaltatores teneri solùm adinstar administratorum, reddere rationem Cameræ de actis, & ad eorum manus obventis.

Reddit Farsettus rationes de actis per ipsum ejusque fa-
1 mulos vel ministros, negligentibus autem cameralibus plurium annorum intervallo easdem rationes exigere à quibusdam subappaltatoribus interim minus idoneis effecti, Prætendere cœperunt iidem Camerales, pro istis quoque Farsettum teneri debere; Unde assumpta desuper disputatione in Congregatione computorum; Minus esset inferre damnum innocenti ad beneficium culposi, & constituere reum & debitorem eum; qui de justitia esse deberet actor & creditor.

Ubi enim conductori promissa patientia non præstatur,
2 itaut ex culpa vel alio pacto voluntario locatoris ipse re conducta frui non valeat, tunc non solùm efficitur liber à quacumque pensionis obligatione, sed actionem habet ad damna & interesse, etiam ratione lucri amissi, juxtà receptam distinctionem Bart. *in q.* quæ incipit, *Publicanus, & in l. si uno, §. item cum quidam, ff. locat.* de qua in specie appaltuum cameralium, Soccin. *cons.* 156. *n.* 4. *& per tot. vol.* 2. benè Rota *dec.* 295. post Pacif. de Salviano, Ideòque cùm contractus fuerit resolutus ex facto voluntario ipsius Principis locatoris, tantùm abesse dicebam debere appaltatorem in aliquo remanere damnificatum de suo, prout sequeretur, si pro subappaltatoribus defectis teneri deberet, quod potius sibi de justitia competeret actio, tam ad damnum, quàm ad lucrum amissum reficiendum.

3 Est benè verum, quod in sensu veritatis, de applicatione dictæ distinctionis satis dubitabam, quia ubi Princeps, publici boni ac status, justis & politicis rationibus exigentibus, ad hujusmodi gabellarum suppressiones descendit, non voluntariè, sed coactè facere dicitur, unde potius casui fortuito quam culpæ, vel facto merè voluntario tribuendum est, ac propterea Appaltator resoluto appaltu, ne quod ad ejus manus pervenit sine causa remaneat, mutata persona, remanet purus administrator, obligatus restituere id, in quo aliàs remaneret de
4 alieno locupletatus juxtà terminos seu rationem text. *in l. si me, & Titium ff. si certum petatur*, ex cujus textus dispositione, ita in specie practicatum habetur apud Ganaver. *decis.* 21. ubi de Appaltatore, qui ex lege conventionis in certis casibus efficiebatur administrator; Et magis proximè, in punctualibus terminis gabellæ extinctæ habetur apud Thorum *in compendio decis. tom.* 2. *verb. gabella locata;* Sed cum Appaltator, totum id, quod ad ejus manus pervenit jam restituisset, atque de eis rationem reddidisset, jam satisfacere dispositioni seu rationi text. prædicti, consequenter ad aliud urgeri non debebat, cum etiam ex tenore chirographi, talem fuisse Pontificis intentionem liquidò constaret.

5 Prætendebant Camerales, Appaltatorem teneri de facto subappaltatorem, eodem modo quo deputatus ad
6 officium tenetur de ejus famulis, vel ministris ab ipso deputatis juxtà deducta per Rovit. *decis.* 79. & in specie publicanorum disponitur *in l.* 1. *§. penult. & fin. ff. de publican.* ubi quod eos saltem exhibere tenetur, Respondebam tamen, textum prædictum loqui de servis proprtiis vel alienis, qui privata auctoritate, tanquam in potestate constituti, carcerari, exhiberi possunt, itaut hujusmodi exhibitionis implementum esset in facultate Publicani vel Officialis illud facere debentis, ideòque termini dicti textus verificabiles non sunt in iis subappaltatoribus vel ministris, qui sunt liberi homines, privata auctoritate non exhibibiles, dictamque exhibitionem sufficienter fieri dicebam per æquipollens mediante indicatione nominis, & cognominis, ac editionis instrumentorum, aliorumque documentorum, quorum vigore Camera habens eam coercendi facultatem, quam non habet Appaltator, eos cogere.

Verùm quia ob debitorum inopiam hujusmodi coercendi facultas inanis remanebat, idcircò prætensio Cameralium in eo versabatur, Appaltatorem utpotè præponentem per-
7 sonas minus idoneas, dici in culpa, proindeque de præpositis teneri juxta terminos text. *in l. si servum, §. fornacarius, ff. ad legem Aquiliam cum concordan.* per Rovit. *dicta decis.* 79. Farinac. *quæst.* 110. *num.* 111. Sed replicabam tunc hujusmodi difficultatem intrare, ubi Farsettus ab initio fuisset per Cameram deputatus, tanquam ejus administrator, & officialis major.

Duplicis enim qualitatis publicanos in jure habemus; Alii enim sunt, qui nomine fisci tanquam simplices ad- 8
ministratores vectigalia exigunt & gubernant ad omnimodam ejusdem fisci utilitatem; Alii verò frequentius sunt, qui tanquam conductores, certa pensione fisco soluta, illa exigunt & gubernant ad propriam utilitatem, itaut bonum vel malum gubernium fisci locatoris, sed ipsius Publicani conductoris commodum, vel respectivè incommodum concernat, ut benè probat text. *in l.* 1. *§.* 1. *ff. de publican.* In primia specie, quamvis Publicanus deputans ministros interiores, quoties non ex voluntate, sed ex officii necessitate, & ratione eos deputat, ad aliud non teneatur nisi ad eorum exhibitionem, per quam liberatur, attamen cum ab initio sciat se esse administratorem, ac teneri de omnibus per eos gestis reddere rationes, ideò invigliare tenetur, ac diligenter inquirere quos ministros & inferiores officiales eligat, seu deputet, Ideòque teneri debet de culpa in malè eligendo, ut probare videtur text. *in l.* 3. *ff. eodem tit. de publicanis.*

Secus autem in secunda specie, quia cum tota negotii utilitas, vel jactura sit ipsius Publicani, hinc proinde ipse certo sciens ad aliquam rationum redditionem non teneri, sed solum ad conventæ pensionis solutionem, qua sequuta remanet omninò liber, non tenetur hanc diligentiam respectu fisci adhibere, quia sibi subappaltatores essent idonei, sive minus, suum erat periculum, quod frequenter negotiatores suscipiunt sub spe majoris lucri, quia nempè hujusmodi personæ minus idoneæ pro majori pensione subappaltus facere solent; Ideòque de nulla culpa redargui debebat ob non adhibitam eam diligentiam, ad quam se non teneri sciebat.

Hanc veritatem clarè agnitam esse dicebam ab eodem Pontifice, dum in chirographo suppressionis gabellæ præcepit Cameralibus, ut rationes exigerent, tam ab Appaltatore, quàm à subappaltatoribus, quos alias Camera ad id urgere non potuisset, quia ministri & substituti tutorum vel curatorum non pulsantur directè à pupillo, qui eorum bona hypothecata non habet, sed solum tutor tenetur reddere rationes de universa administratione, ipse verò exigit rationes à suis factoribus & ministris subordinatis, ut per Munoz. *de ratiocin. cap.* 4. *&* 39. *utrobique n.* 16. Merlin. *decis.* 473. *n* 9. *&* 10. ubi benè firmatur, quod si principalis, cujus bona administrata sunt, pulsat ministros inferiores, & subordinatos ad rationum redditionem, illos ita agnoscit in principales administratores, qui termini non videntur nostris satis applicabiles; Et juxta præmissa rationabiliter & justè fuit resolutum.

ROMANA PRÆTENSÆ FRAUDIS PRO PACE DE SORANO HEBRÆO CUM GABELLARIO TABACCI.

Casus sopitus per concordiam.

An & quando locus additus Provinciæ vel Gubernio subiaceat gabellis, quibus reliqua Provinciæ, seu Gubernii loca subiacebant; Et aliqua de sententia nulla, sed justa, an debeat infirmari vel confirmari.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Sententia nulla, sed justa an sit infirmanda vel confirmanda.*
3 *Bannimenta super gabellis non extenduntur ad loca non expressa.*
4 *Civitas vel provincia dismembrata à Regno vel ditione, an reversa in dominium prioris domini vel concedentis, dicatur reversa ad priorem naturam, vel potius reguletur tanquam pars dismembrata.*
5 *Quando feudum vel emphyteusis esse possit penes Dominum directum, retenta ejus qualitate.*
6 *Appaltus tabacci, quæ loca comprehendat, & cujus vectigalis loco istud subrogatum sit.*
7 *Quælibet causa probabiliter opinata excusat à pœna: præsentim fraudatæ gabellæ.*

DISC. LXXXVII.

CUm ad supplendam diminutionem vectigalis seu aug- 1
menti sali pro Urbe, & locis ejus salariæ annexis, imposita esset gabella tabacci, quam cum jure privativo in appaltum acceperunt Nerlii ejusdem Salariæ Appaltatores, atque Pacis de Sorano Hebræus quamdam tabacci quantitatem introduxisset in Oppidum Montis Alti, ibique

que aliquam, partem vendidisset, Appaltator autem, cujus appaltus substantia, adinstar mineralium, esse dicitur in jure privativo introducendi & vendendi pro aliquo alterato pretio, in quo Principis vectigal consistit, prætenderet commissam esse fraudem, proindeque factum locum commisso, aliisque pœnis in bannimentis comminatis; Hinc à judice sibi ad hoc specialiter deputato, sententiam ejus prætensionibus conformem reportavit, à qua introducta causa per viam appellationis coram Thesaurario, hinc dictam sententiam infirmavit, Hebræum absolvenda, introductaque causa appellationis in Camera, ista infirmavit sententiam Thesaurarii ex solo capite nullitatum, reservando deinde videre de justitia.

Quamvis enim, pro Hebræo scribens, dicerem, quod de
2 stylo magnorum præsertim Tribunalium Curiæ, ubi sententia est nulla, sed justa, solitum esset eam infirmare stantibus nullitatibus, eodem tamen tempore tanquam justam confirmare, seu verius ex integro tanquam in prima ita sententiare Puteus *dec.72. lib.3.* Seraph. *decis.857. num. fin.* & 878. *per tot.* Rovit. *pragm.5. de officio S.R.Consil.nu.* 30. & *alii*, de quibus infrà Replicabatur tamen, & benè, id verum esse, parte ab initio formiter non opponente de nullitatibus, secus autem data hujusmodi oppositione, cum protestatione, ut in primis & ante omnia procedendum sit ad infirmationem, eaque sequuta ex integro agi debeat de meritis; Tunc etenim ubi nullitas est clara, dictus stylus non intrat, sed pronunciandum prius est super infirmatione, dummodo tamen hujusmodi oppositio fiat in principio causæ, antequam illa sit instructa, secus autem postquam merita sunt discussa, & causa instructa, & fortius post servatos terminos substantiales juxta decis. Coccin 206. Gregor. *decis.*131. & ita distinguendo inter nullitatem claram, & oppositam à principio, vel dubiam, seu non oppositam, sæpè Rota declaravit, ut præsertim habetur *dec.*340 & 380. *part.9. rec.* in Baren. Salviani 10. Junii 1652. & 24. Martii 1653. coram Bichio, Placentina nullitatis professionis 31. Martii 1656. Albergato & in aliis. Unde dicta infirmatione sequuta, Appaltator sentiens difficultates in meritis negotii principalis occasione hujusmodi disputationis excitatas, se facilem reddidit honestæ concordiæ, cui altera pars pro evitandis litium dispendiis, eorumque perpetuo & connaturali periculo incerti eventus; Me etiam consulente acquievit.

Quatenus verò ad justitiam & merita causæ pertinet,
3 dicebam, bannimenta prohibentia introductionem, & contractationem tabacci, loqui solum de locis subjectis salariæ Urbis, qualis dici non poterat Oppidum Montis Alti, quod tanquam de pertinentiis Status Castri per Paulum Tertium à Provincia Patrimonii dismembrati, dictæ salariæ non subiacebat unde propterea non eramus in casu bannimentorum, quæ ex consueta odibili natura pœnalium & exorbitantium non extenduntur ultra expressa, Farinac. *in fragmen. verbo bannimenta n.*4.

Et quamvis ex altera parte diceretur, quod in vim contractus initi inter Cameram & Ducem Parmæ dicti Status feudatarium, ille ad eamdem Cameram pro extinctione locorum Montium sub pacta redimendi infrà certum terminum reversus fuerit; Unde appaltator dicebat, dictam partem aliàs dismembratam à Provincia, reversam esse per remotionem obstaculi ad suam primævam naturam, ex iis quæ habentur *in Urbinaten. sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum disc.*83. & magis ad rem *in Romana bulli alearum hoc eodem tit. disc* 80. ubi de hoc Statu.

Nihilominus (quidquid esset de hujusmodi reversione seu incorporatione post expiratum terminum concessum ad redimendum, & subsequutam formalem incamerationem, de quo cum tunc casus non evenisset, incongruum erat agere, integrumque locum veritati desuper relinquendo.) Eo tamen tempore attento, quo pactum de retrovendendo adhuc durabat, dicebam hujusmodi incorporationem seu reversionem ad primævam naturam tunc demum procedere, quando sequitur formalis devolutio cum omnimoda cessatione investituræ ex capite lineæ finitæ,
4 vel alia causa, quæ ex feudorum natura eundem effectum operetur, itaut qualitas feudalis extingui ac mori dicatur, ac reduci de esse ad non esse, quod in præsenti dici non poterat, dum investitura adhuc durante, Dominus directus, non ex capite formalis devolutionis, sed ex contractu venditionis seu dationis insolutum cum jure redimendi, ad formam Bullæ Baronum, acquiserat.

Tunc etenim durare dicitur jus feudalitatis, atque Do-
5 minus possidere non ex ejus primævo jure & per viam consolidationis dominii utilis cum directo, sed potiùs tanquam cessionarius feudatarii, ut firmant Frecc. *de subfeudis lib.2. auth.29. n.9.* Boer. *decis.*181. *n.7.* & cæteri quos cumulant Surd. *dec.*102. *sub n.*14. *versic. inferunt autem*, Hodiern. *in addit. ad eumdem decis.*160. *n.*3.

Multò magis stante dicto jure redimendi, quo durante, indubitatum dicebam, feudum retinere suam naturam, & continuare in antiqua qualitate, suspensis solùm in feudatario, possessione & utilitate; Si enim extinctio feudi cum vera consolidatione sequuta esset, non potuisset amplius jus redimendi exerceri, per quod subsequuto exercitio fingitur rem nunquam de prioris, venditoris dominio exiisse, undè propterea resoluntur & evanescunt omnes hypothecæ, servitutes, & onera, quæ per emptorem vel cessionarium intermedio tempore contracta vel imposita essent, Surd. *decis.*286. *n.*12. Rota *decis.*86. *n.3. part.5. recent.* & sæpius ex recepta regula text. *in l. lex vectigal. ff. de pignor.*

Præterea quidquid esset de præmissis quoad alios effectus, ad illum tamen, de quo agebatur, casum dicebam indubitatum circa hujus loci non comprehensionem sub
6 appaltu, tam à priori quam à posteriori; A priori etenim, quia hujusmodi vectigal restrictum est ad loca subjecta salariæ, non ex sola vi verborum, sed ex ratione subrogationis, cum illud impositum esset loco diminutæ gabellæ salis, & pro hujusmodi diminutione supplenda, unde cùm dictus locus esset à præfata salaria exempto, ac propterea non sentiret commodum diminuti oneris salis, subjectum esse non debeat gravamini novi oneris in compensationem dictæ immunitatis impositi, tum ex regula, ut subrogatus regulari debeat jure illius rei, in cujus locum facta est subrogatio, tum ex altera, ut eum sequi debeant incommoda, quem sequuntur commoda, & è converso.

A posteriori etiam, quia post dicti Status acquisitionem seu reversionem ad Cameram, ista eumdem Statum locavit cum eadem prærogativa exemptionis à salaria, & cum facultate providendi de sale aliunde unde duo resultabant; Unum nempè cessantis rationis seu causæ hujusmodi novi vectigalis; Alterum, quod eadem Camera ita declaravit dictum Statum retinere suam primævam naturam, & constituere corpus diversum à reliqua Provincia.

Et nihilominus sufficiebat id esse probabiliter dubium, 7
sive aptum ad inducendam in hominibus justam & probabilem causam ita credendi & opinandi, ad effectum evitandi pœnam, à qua quælibet causa quamvis injusta, justè tamen & probabiliter opinata excusat Cavaler. *decis.* 81. *n.3.* Rot. *decis.*293. *n.5. part.6. recent.* Et in terminis evitandi pœnam fraudatæ gabellæ Cyriac. *controv.*612. & eadem Camera judicatum fuit in alia Rom. fraudatæ gabellæ pro Ravenna *hoc tit. disc.*69. Et ita pro certo credebam judicandum esse, nisi concordia controversiæ finem dedisset.

SPOLETANA COMMISSI PRO THESAURARIIS UMBRIÆ CUM QUODAM VECTURALI.

Exitus est incertus, forsan causa sopita per concordiam.

An excusetur transiens per locum gabellæ, illa non soluta, neque habita solita bulletta, allegando quod faciendi solutionem, vel capiendi bullettam curam dedisset famulo vel alteri qui neglexit.

ARGUMENTUM EST LOCO SUMMARII.

DISC. LXXXVIII.

PRætendentibus Thesaurariis Umbriæ ad formam ca- 1
pitulorum eorum appaltus, & gabellæ in Civitate Spoletana solvendæ, cecidisse in commissum aliquas merces per vecturalem introductas vel transvectas, non facta in debito loco denunciatione gabellario, neque soluta gabella. Introductaque proindè causa coram Thesaurario generali, prætendebat Vecturalis ab hujusmodi pœna excusari, ex eo quod ejus famulo, qui vulgò in regione nuncupatur *vagaciur*, commissionem dedisset faciendi consuetam bullettam ex dicti famuli negligentiam omissam, quam causam dicebat sufficientem ad ipsum excusandum à dolo necessario ad pœnam incurrendam, à qua juxta generales regulas quælibet causa & probabilis opinatio excusat.

Pro Thesaurariis autem scribens, dicebam hujusmodi punctum esse exemplarem, ideòque satis cautè per judicem in eo procedendum esse, non solùm ratione individualis

dualis controversiæ, in qua Egomet, ex aliquibus facti circumstantiis, credebam istum vecturalem aliqua commiseratione dignum, & ad satis suavem concordiam admittendum esse (ut credo juxta consilium sequutum,) sed ratione mali exempli, quia si aperiretur hæc porta, ut sola assertio vel probatio commissionis datæ ejus famulo sufficeret, actum prorsus esset de hujusmodi vectigalibus & gabellis. Quilibet enim tutè posset illas fraudare absque aliquo periculo, quia si transeundo per locum destinatum à gabellario non detegatur, erit immunis à gabella, & si detegatur, erit immunis à pœna cùm dicta excusatione, unde inanis rechaneret necessitas denunciandi.

Fundatam igitur dicebam intentionem Gabellarii, quod merces ob introductionem vel transitum, non soluto debito vectigali, ceciderint in commissum, tum ex bannimentis particularibus ejusdem gabellæ, tum etiam ex dispositione juris communis *in l.1. & 2. C. de vectigal. & commissis, l. commissa, ff. de publicanis*, Bertacchin. *de gabellis part.9. n.7.* Farinac. *q.*173. *n.*2. ubi cæteri.

Nec relevare dicebam quod ad hujusmodi pœnæ incursum requiratur dolus, quoniam iste per gabellarium probatus dicitur eo ipso, quod vecturalis transivit ultra locum destinatum, non soluta gabella, vel non facta debita denunciatione, qui dolus præsumptus sufficit, donec à transeunte probetur justa & legitima excusationis causa, Bertacch. *dicta part.9. n.3.* & alii communiter apud Farinac. *dicta quæst.*173. *n.*17.

Inter causas autem excusationis congestas à Farinaccio *dicta q.*173. *n.*45. non reperitur ista credulitatis, quod famulus seu ragacius gabellam solverit, cùm DD. exemplificare soleant probabilem errorem, ubi transiens esset forensis in regione non versatus, & verisimiliter gabellæ ignarus, vel quia justè credere potuit personæ probatæ, & fidei dignæ asserenti gabellam non solvi, sive quia gabellarius non esset in loco destinato, sive quia bulletta facta esset ab eo, qui justè credebatur gabellarius vel gabellarii officialis, habens sufficientem facultatem. Et nihilominus etiam in istis vel similibus casibus, ferè unquam vel satis rarò hujusmodi excusationes prosunt in praxi ad totalem pœnam evitandam, sed benè ad temperandum illius rigore, ac honestam concordiam facilitandam, ut pluries vidi practicari.

Sed prorsus vanum dicebam, solam commissionem datam famulo, etiamsi illa probaretur ad id sufficere, cùm de facili collusio ita inter eos ad fraudandam gabellam fieri posset, ut ita transiens extra periculum esset, dictaque mala præsumptio de facili intrat in hujusmodi personis ex deductis per Alciat. *de præsumpt. reg.3. præsumpt.*40. Magon. *dec. Florentina* 111. *post n.*56.

Sed quando etiam verè dominus hujusmodi commissionem dedisset famulo, ex cujus culpa bulletta capta non esset, adhuc tamen non excusaretur ex juris regula, quod dominus seu præponens tenetur de facto famuli seu præpositi, si iste erravit vel deliquit circa opus cui præpositus fuit, maximè ubi scit qualitatem personæ *ad l. videamus ff. locati* cum concordantibus plenè deductis per Farinac. *q.* 110. *n.*120. *cum seqq.* & ad aliud propositum fusius deductum habetur *sub tit. de locato* in Romana Incendii pro Confraternitate Spiritus Sancti; potissimè ubi culpa consistit in omittendo, quo casu etiam negligentia, famuli vel procuratoris, aut similis ministri præjudicat, juxta receptam distinctionem quam habemus in quæstione, an & quando procuratoris factum causet præjudicium, & incursum pœnæ in principali.

PERUSINA PLUMBI, SEU COMMISSI PRO APPALTATORIBUS PLUMBI CUM QUIBUSDAM SUBAPPALTATORIBUS.

Casus decisus per Cameram pro sub appaltatoribus.

An & quando dicatur factum esse locum commisso, & pœnæ ob contrectationem materiæ in qua Appaltatori tantùm competat jus contrectandi privativè ad omnes.

Et an ad incursum pœnæ, & commissi requiratur dolus verus, vel sufficiat præsumptus.

Et aliqua de bannimentis Thesaurarii Generalis vel alterius officialis quantum durent.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An bannimenta Thesaurarii vel alterius officialis cessent per cessationem officii.*
3 *Capitula appaltus habenda sunt pro lege.*
4 *Statuta obligant non subditos ratione conventionis ob quam illi se subjecerunt.*
5 *In quo consistere dicatur appaltus rerum cum jure privativo vendendarum.*
6 *An in introductione vel contrectatione mercium prohibitarum requiratur dolus pro pœna.*
7 *Pœna fraudatæ gabellæ consistit in commisso.*
8 *Ad pœnam conventionalem non requiritur dolus.*

DISC. LXXXIX.

APpaltatores generales plumbi in toto districtu Perusi- 1
no, aliisque forsan locis adjacentibus, concesserunt aliquibus personis subappaltum pro loco nuncupato *Dirutæ* in districtu Perusino existente sub variis legibus, illis præfertim, quod certam plumbi quantitatem ab ipsis Appaltatoribus singulis annis recipere deberent, solvendam ad rationem scut.45. pro singulis mille libris, & si majori quantitate ultra prædictam indigerent, solvere deberent ad rationem scut.40. quodque introducere non possint vel contractare plumbum exterum seu elaboratum, sed solùm illud, quod ab ipsis Appaltatoribus habebunt, sub pœnis contentis in bannimentis.

Post aliquod tempus, eisdem subappaltatoribus concessus fuit ab Appaltatoribus totus appaltus generalis, seu ejus administratio ad biennium tantùm, quo expleto, dictoque appaltu generali per ipsos Appaltatores reassumpto; Cùm ad istorum notitiam deveniset, in dicto loco *Dirutæ*, ac in sub appaltatorum magazenis, notabilem reperiri plumbi quantitatem, ac etiam plumbum elaboratum ab eis contractatum esse, prætendentis ita contraventum esse capitulis sub appaltus, ideòque commissa fraudem, atque factum locum pœnis contentis in bannimentis, amissionis scilicet ipsius plumbi & solutionis unius scuti pro qualibet libra; Idcircò de facto cum ea manu Regia, quę per Cameram ipsis concessa sint, totum dictum plumbum in dicto loco repertum, tanquam commissum acceperunt, sub appaltatores etiam ad pœnæ solutionem urgendo; Vnde introducta causa coram Thesaurario, ab isto sub appaltatores fuerunt absoluti, demandando plumbi restitutionem, idemque in gradu appellationis approbatum fuit à Camera.

In hujus igitur causæ disputatione, scribentes pro sub ap- 2
paltatoribus, satis insistebant in duobus fundamentis pro pęna & commisso evitandis, uno nempè quod hujusmodi pęna imposita esset in bannimentis emanatis per Cardinalem Franzonum tunc Thesaurarium, cujus officium per promotionem ad Cardinalatum expiraverat, proindeque ejus edicta & bannimenta cessaverant, Afflict. *decis.*290. & ubi Vrsill. Farinac. *in fragmen. verbo bannimenta nu.5.* Rota *dec.*194. *n.fin. par.4. recent. tom.2.* Altero, quod ad pęnæ, & commissi incursum requiratur dolus verus, vel saltem præsumptus ex parte agentis probandus.

Vtrumque tamen facili negotio cessare pro Appaltatoribus scribens dicebam; Quatenus enim pertinet ad primum expirationis bannimentorum ob cessatum officium Bannientis, quidquid sit de conclusione in abstracto, in qua etiam dici potest, quod non procedat, ubi officialis edit bannimenta de mandato Principis, vel alterius superioris, cujus potestas durat, ut per Farinac. ubi supra *nu.*7. Supervacaneum observabam hujusmodi disputationem in puncto juris assumere, stantibus facti circumstantiis omnem quæstionem dirimentibus, quia in capitulis appaltus, per viam pacti & conventionis cum Camera initis, atque cum Papæ chirographo approbatis, expressè conventum erat, contra introducentes, vendentes, vel alias contractantes plumbum intra limites appaltus, posse Appaltatores ad hujusmodi pœnæ exactionem procedere; Vnde facultas exigendi pœnam non resultabat ex solis bannimentis Thesaurarii, sed ex capitulis, quæ pro lege habenva esse firmat in terminis capitulorum consimilis appaltus cameralis, 3
Corn. *cons.*339. *in principio vol.*1. cùmque duraret appaltus, ejus etiam capitula & conventiones tanquam pars contractus durare necesse erat, maximè quia munita erant ejusdem Papæ auctoritate.

Sed quando etiam hujusmodi bannimenta, ob cessatum officium Bannientis expirassent, id suffragari posse dicebam

bam aliis, aliam prohibitionem non habentibus, nisi illam ex eis resultantem, non autem istis sub appaltatoribus ad id obligatis ex lege contractus, quia in capitulis subappaltus, expresè conventum est, ipsos non posse introducere, vendere, vel aliàs contractare aliud plumbum, quam illud, quod haberetur ab Appaltatoribus ac alias censeantur esse in fraude, & incursi in pœnas contentas in bannimentis, & sic quatenus bannimenta tanquam talia post expiratum officium eos non afficerent, affecti tamen remanebant eisdem ex lege conventionis & pacti; Ut in proposito habemus de non subditis alicui statuto vel con-
4 suetudini ad illius formam pacifcentibus, eiq; se subiicientibus, quia licèt illud statutum vel consuetudo eos non obliget ratione potestativa & jurisdictionali tanquam lex, obligat tamen tanquam conventio, Abbas *cons.*33. *sub n.*2. & *seqq. vol.*2. Surd. *decis.*13. *nu.*4. Galeot. *lib.*2. *controv.*30. *n.*59. & *sequent.* Et quoties non concurrat præjudicium Ecclesiasticæ Immunitatis, vel simile, super quo nec volentes partes pacisci possunt, admittitur per Rotam in Baren. seu nullius pecuniaria coram Cerro post Zacchiam *de obligatione Camerali decis.*180. *n.*16. *cum seq.* repetita *dec.*348. *part.*9. *recent.*

Eo magis attenta ejusdem conventionis evidenti ratio-
5 nabilitate propter subiectam materiam de negotii natura id postulantem; Appaltus enim plumbi, seu aliorum hujusmodi mineralium, qui per Principem vel ejus Cameram conceditur, & cujus ratione notabilis pensio solvi solet, in alio non consistit nisi in jure privativo vendendi in ea Civitate vel Provincia eam speciem, quam proinde, ultra ejus intrinsecum valorem cariori pretio Appaltator vendit; & in quo jure vendendi ejusque extrinseco augmento, appaltus consistit, ut benè in puncto appaltus salium Marchiæ Soccin. *cons.*156. *vol.*1. Galeot. *respons. fiscal.*10. *n.*39. & habetur non semel in aliis *hoc tit.* de ductum ad materiam salinarum, & mineralium; Atque de facto in præsenti constabat, quia intrinsecus valor plumbi, comprehensis etiam omnibus expensis, non excedebat scutos 34. & tamen conventum est solvi debere scut.45. & 40. respectivè, Igitur de necessitate supponenda est prohibitio pœnalis introducendi vel contractandi aliud plumbum, quoniam aliàs jus privativum inutile remaneret, atque inanis esset conventio, dum habentes aliunde eandem mercem viliori pretio, absque dubio illam Appaltatoris pro longè cariori non emerent.

6 Quò verò ad aliud fundamentum doli veri vel præsumpti, dicebam illius quæstionem hodie in hujusmodi mineralium, vel aliarum rerum speciebus, quæ in appaltum cum jure privativo per solum Principem concedi solent, prorsus cessare, quoniam apud populos ex longæva observantia, nimis notoria est prohibitio, hujusmodi merces, & bona introducendi & contractandi alias quam per manus appaltatorum vel officialium ad id à publico destinatorum; Unde data diversa introductione, dicitur eo ipso probatus dolus sufficiens ad contraventionem, cùm absque dubio non sit amplius allegabilis justa ignorantia, & bona fides; atque ita ubique in Orbe Christiano docet praxis, nam aliàs actum esset de hujusmodi appaltibus & juribus privatis, si in quolibet contraventionis casu, ad doli probationem appaltator cogendus esset.

7 Et nihilominus adhuc in præsenti hæc difficultas cessabat ex facto, stante dicta expressa conventione non introducendi vel contractandi aliud plumbum, quam habendum ad appaltatoribus sub pœna fraudis, quæ etiam ex sola juris dispositione importat commissum rei, super qua fraus commissa est ad text. *in l.*1. & 2. *Cod. de vectigalib. & commissis*, *l. commissa ff. de publicanis*, Bertacchin. *de gabellis p.*9. *n.*7. Farinac. *q.*173. *n.*2. & cæteri, & sic adest
8 pœna conventionalis, pro qua opus non est ex parte agentis probari dolum verum vel præsumptum, sed sufficit probari contraventionem, ut plenè firmatur apud Cartarium *decis. criminal.*18. *n.*35. & *seqq.* & fusius habetur in Ferrarien. decupli *hoc eodem tit. disc.*119. ubi ista conclusio doli veri, vel præsumpti circa pœnas conventionales examinatur.

Solidum igitur fundamentum, cujus ratione ab initio de juribus Appaltatorum dubitavi (unde resolutio à justitia visa non est aliena) consistebat in eo, quod iidem sub appaltatores per biennium antecedens universum appaltum habuerunt, sive administrarunt, unde ista occasione utentes, sibi quamvis in aliquo excessu pro eorum subappaltu providerunt, ideòque cessabat contraventio, dum ad formam capitulorum in locum subappaltus aliud plumbum non introduxerunt, nisi illud quod à se ipsis tanquam appaltatoribus habuerunt.

Et quamvis scribendo tanquam Advocatus replicarem, eos tanquam diversam personam appaltatorum repræsentantes, non potuisse sibi ipsis tanquam subappaltatoribus tradere insolitam, & excessivam plumbi quantitatem ultra necessitatem illius biennii, cùm ita supplantatus remaneret appaltator successor pro annis sequentibus, in quibus novi plumbi emendi necessitas ita cessabat ex deductis per Franch. *decis.*96. in Romana bulli alearum, & in Romana locationis venæ ferri *hoc eodem tit. discurs.*117. dictumque assumptum, verum, ac solidum crederem; Nihilominus, ut Egomet in congressu cum aliis Advocatis dicebam, id suffragari poterat ad effectum prohibendi dictæ excessivæ quantitatis contractationem, ac jus cogendi subappaltatores ad restituendum eisdem appaltatoribus quantitatem excessivam, eodem modo, quo in sale, & aliis hujusmodi materiis practicatur, ut locis citatis, Non autem ad effectum inferendi ad contraventionem, & pœnam, quia dum merx habita est modo legitimo, & à manibus eorum, qui tunc erant appaltatores, dici non potest contraventum, nec bannimentis, nec legibus conventionis, cum jus appaltatorum respiciat, magis prohibitionem retentionis quam infectionem acquisitionis & inductionis. Ideòque hanc solam actionem intentare sanius consilium judicassem, sed ad causam evocatus fui post hæc jam sequuta. Voluerunt autem Appaltatores mutatis defensoribus prosequi causam in Camera, sed adhuc succubuerunt.

VITERBIEN. GABELLÆ PRO GABELLARIIS VITERBII CUM CIOFIS.

Casus resolutus per Thesaurarium contra gabellarios.

De exemptione à solutione gabellę ex privilegio alicui concessa in premium inventionis, vel introductionis alicuius novę artis vel mercaturę. An suffragetur eius sociis, vel aliàs in negotio participantibus, etiam dissoluta societate per mortem unius, dum cum hęredibus non continuatur.

SUMMARIUM.

1 Facti series.
2 *Gabellarius habet intentionem fundatam in causa generali exigendi gabellas à quibuscumque.*
3 *Limitatio est probanda ab allegante.*
4 *Decimæ & gabellæ fraternizant.*
5 *Societas per mortem dissolvitur.*
6 *Si continuetur cum hæredibus, dicitur nova.*
7 *An ex pacto præsertim jurato fieri possit, ut societas continuare debeat etiam post mortem.*
8 *Privilegium reale transit in quemcumque rei possessorem.*
9 *Et quando dicatur reale, vel personale.*
10 *Socii quando, & qua ratione gaudeant privilegio uni ex sociis concesso. Et an eo gaudere possint finita societate.*
11 *Concesso privilegio, vel alio jure pro persona nominanda, facta nominatione, nominatus dicitur illud directè, & immediatè habere à primo concedente.*
12 *Aliud est societas appaltus, aliud vero participatio utilium.*
13 *Iliud privilegium quod est transmissibile ad hæredes an sit cessibile.*

DISC. XC.

Cum Vincentius Galera modum dealbandi ceram croceam didicisset, istudque negotium in Civitate Viterbien. introducere vellet, eadem Civitas in præmium hujusmodi inventionis, vel introductionis, prudenter ei concessit pro se ipso, ejusque hæredibus, & successoribus, ac etiam sociis in negotio assumendis, exemptionem per annos 20. à solutione gabellæ introductionis ceræ, quæ in dicta Civitate exigi solet, quod privilegium auctoritate etiam Apostolica communitum fuit, nec non eidem concessit appaltum pro vilissimo pretio gabellæ bombicis. Post cujus concessionem, apertum fuit dictum negotium dealbationis ceræ in quodam horto mensæ Episcopalis unà cum illis de Ciofis, tanquam dominis instrumentorum, quæ ad hujusmodi opus necessaria sunt. Inita inter eos sub quibusdem capitulis societate ad novennium, intra quod defuncto Galera, Ciofi nullam cum morientis hæredibus societatem continuantes, vel renovantes, ad solum proprium nomen, & commodum dictum negotium continuarunt, etiam post dictum novennium.

Unde petentibus gabellariis Civitatis solutionem consuetæ gabellæ non introductione ceræ & bombicis, eis autem excipientibus de præfato privilegio exemptionis, & appaltu, utpotè ad viginti annos concessis. Orta fuit controversia, num privilegium & appaltus, Galeræ ejusque hæredibus & sociis concessa, suffragari possint Ciofis à die mortis dicti Galeræ citra. Introductaque proinde causa coram Thesaurario.

2 Pro Gabellaris scribens, dicebam fundatam esse illorum intentionem in jure seu causa universali exigendi gabellam à quibuscumque, donec probetur exemptio, quæ tanquam species limitationis ab allegante concludenter probanda est, Mantic. *decis.*251. *n.*4. Quod habemus quotidianum in materia decimarum, quarum termini cum istis gabellarum fraternizant, cùm gabellæ, & onera publica
4 dicantur species decimæ, quam populus solvit Principi pro protectione, & gubernio temporali, eodem modo quo solvit decimam Curato pro gubernio spirituali, ut pluries hoc eodem titulo, quia Parochus habet intentionem fundatam in causa universali contra omnes ad decimas, donec doceatur de exemptione, *ut in sua materia sub tit. de decimis.*

Privilegium autem exemptionis dicto Galeræ concessum, suffragari non posse dicebam Ciofis; quia illud concessum legitur pro hæredibus vel sociis, quorum neutram personam ipsi à tempore dictæ mortis gerebant. Non erant enim ejus hæredes minusque dici poterant socii post sequu-
5 tam consocii mortem, per quam certum est societatem dissolvi §. *solvitur instit. de Societ. l. actione §. morte, ff. pro socio, Doctores communiter*, de quibus Michalor. *de fratribus par.* 2. *cap.*40. *n.*1. *cum seqq.* Capyc. Latr. *decis.*26. *num.*20. *cum seqq. & decis.*189. *n.*17. *cum seqq.* ubi verius probat,
6 quod etiamsi cum hæredibus societas continuetur, non erit eadem, sed nova societas in Bononien. pilarum coram Celso, *inter suas decis.*345. & *in aliis coram Taja*, in qui-
7 bus adeò tenaciter id firmatur, ut accedente etiam juramento non possit ex pacto fieri, ut Societas morte non dissolvatur, & in hæredes transeat (quod tamen non leves habet difficultates per generalem dispositionem textus *in cap. cum contingat de jure jurando*, super observantia juramenti, quoties absque interitu æternæ salutis servari potest, nec favor publicus principaliter, non autem secundariò consideratus obstat.) Quorum neutrum tamen hic examinare opus erat, quia nec pactum aliquod de continuando post mortem aderat, & deficiebat continuatio de facto cum hæredibus, quibus omninò neglectis ipsi soli reconventi negotium continuarunt.

Prætendebatur à reis, exemptionis privilegium concessum fuisse ipsi negotio, & cum eo incorporatum, itaut
8 tanquam privilegium reale transierit in quemcumque ipsius rei possessorem ex plenè deductis per Menoch. *lib.*3. *præsumpt.* 103. quem solùm in hac materia privilegii, an sit reale, personale, vel mixtum allegare sufficit, & per
9 Rot. *decis.*400 *part.*9. *recent.* & in eadem Cæsenaten. seu Sarsinaten. Laudemiorum 19. Junii 1656. coram Albergato decis.35. post collucationes Bondeni, in quibus de hac materia privilegii realis, vel personalis. Sed absque fundamento facti, vel juris adducebatur hæc prætensio, cùm ex tenore privilegi constaret, illud principaliter concessum esse personæ ipsius Vincentii in premium inventionis, seu introductionis hujus novi artificii in Civitatem, communicatum ejus sociis in ejusdem inventoris gratiam, & commoditatem, quia cùm pro hujusmodi negotio explicando multa instrumenta, & utensilia necessaria essent, ac notabile peculium super eo implicatum habere oportet, quibus omnibus ipse destitutus erat, inanis fuisset inventio, & successivè inane privilegium, nisi adhibere potuisset socios, quorum opera, & auxilio explicaretur negotium sibi alias impossibile, ideòque socii tanquam ab ipso dependentes, & accessorii, per quamdam speciem
10 communicationis dicto privilegio potiebantur ex causa onerosa, & correspectiva, cum in societate ipsi ponerent pecunias, & instrumenta, alter verò solam operam; atque hoc privilegium, ex istius parte, peculii seu capitalis species dici poterat, ideòque injustum, ac juris principiis omninò contrarium dicebam, ut socii accessoriè ad istud privilegium admissi, post dissolutam societatem illo gaudere deberent absque causa, nullaque data participatione lucrorum hæredibus illius, cui principaliter, & in præmium suæ virtutis concessum fuit.

Hæc omnia benè procedebant, & secundum ea debuisset de justitia judicari, nisi ex parte reorum exhibita fuisset declaratio per eundem Galeram viventem facta, quod privilegium prædictum, ac appaltus, eorumque totum commodum, ad ipsos eorumque negotium omninò spectare deberet, contentus ea lucrorum participatione, quæ sibi dicto statuto tempore promissa erat. Licèt enim privilegium exemptionis, ac etiam appaltus pro introductione bombicis pro levissimo pretio ab eadem Civitate tanquam privilegii species concessa non essent pro persona nominanda, quo casu nominans facta nominatione tollitur omninò de medio, & actus dicitur substantiatus cum per-
11 sona nominata, perindè ac si ab initio cum ista initus fuisset per instrumentum, seu organum nominantis ex deductis per Surd. *dec.*182. *n.*16. & *seqq.* Gregor. & Add. *dec.* 157. *n.*7. & 24. & 227. *n.*3 *cum seqq.* sed erat per admis-
12 sionem ad societatem seu participationem, quod non tollit existentiam appaltus, seu privilegii in prima persona, solùmque operatur in aliis participationem utilium, & effectuum exinde resultantium, ut benè in his terminis appaltus ita distinguendo habetur per Rotam *dec.*208. *part.*4. *recent.* & apud Otthobon. *decis.*40. *n.*36. itaut verè actus ab initio in ipsius Galeræ persona substantiatus esset; Nihilominus cum concessio esset pro ejus hæredibus, & succes-
13 soribus quibuscumque, id quod erat ad hæredes transmissibile, potuit esse cessibile in successorem particularem; Et ex hoc motivo mihi quamvis pro altera parte scribenti visum fuit, justè reis conventis concessam fuisse absolutoriam, præsertim quia constabat de continuato animo Civitatis, dum in novo appaltu idem privilegium eis confirmavit.

ROMANA APPALTUS FOENI PRO JO. BAPTISTA BULLA, ET JO. BARTHOLOMÆO CUM ANTONIO SCARIONO.

Casus decisus per Cameram ut infrà.

De societate vectigalium an sit quandocumque dissolubilis, & quid agendum super vectigalium exactione, sociis inter se discordantibus.

SUMMARIUM.

1 Casus controversiæ.
2 *Societas appaltus dissolvi non potest durante tempore, pro quo susceptus est, limitatur n.*6.
3 *Hæc societas dicitur collegiativa, ab aliis diversa.*
4 *Non dissolvitur per mortem unius, sed transit ad hæredes.*
5 *An unus ex socis admitti debeat ad ponendum ministrum loco sui.*
6 *Limitatur conclusio, de qua n.*2.
7 *Quæ sit justa causa, remittitur Judicis arbitrio.*
8 *Quando concurreret justa causa dissolvendi societatem, quomodo facienda sit divisio.*
9 *Appaltus dicitur individuus.*
10 *In individuis divisio facienda est per partitum, seu licitationem.*
11 *Fisci vel reipublicæ dominæ vectigalis interest appaltatores esse in lucro, & de ratione.*
12 *Et de ratione, ob quam debent tenere libros fideles, & benè tentos.*
13 *Explicatur cons.*220. *Baldi lib.*2.
14 *Habens participationem in fructibus ratione decimæ vel alterius portionis potest apponere custodem vel ministrum.*
15 *Aliud est societas appaltus, aliud participatio utilium.*

DISC. XCI.

Susceperunt, Bulla, Bartholomæus, & Scarionus, ad annos 14. à Camera Apostolica appaltum gabellarum noviter impositarum super palea, fœno, & vino, sed ortis inter eos, ipso administrationis initio discordiis, ad terminos inimicitiæ deventis, itaut impracticabilis absque scandalorum & inconvenientium timore judicaretur hujusmodi societatis continuatio. Idcircò pro ejus dissolutione, Bulla, & Bartholomæus insteterunt, offerentes licitationem, seu partitum, quod scilicet, vel ipsis dimitteretur appaltum, contenti idonea cautione per Scarionum præstanda pro eorum relevatione à molestiis per Cameram inferendis, vel è contra ipsi ad eorum onus appaltum susciperent, præstita pro relevatione Scarioni dimittentis eadem idonea cautione. E converso autem Scarionus respuendo partitum, petebat continuationem commodè practicandam per ministrum ab eo deputandum, qui cum

cum consciis appaltum administrare deberet absque necessitate insimul conveniendi.

Et introducta causa in Camera, pro Scariono scribentes allegabant regulam eis assistentem, ut scilicet societas ad certum tempus inita, non possit per unum, vel plures socios aliis invitis statuto tempore durante dissolvi juxta text. *in l. si convenerit, & l. actione §. diximus, ff. pro Soc.* 2 idque maximè in societate vectigalium, in qua illius dissolutio, non solùm percutit interesse ipsorum sociorum inter se, sed etiam illud fisci, vel Reipublicæ locantis, unde propterea dicitur societas collegiativa ut observat Salicet. 3 *in l. tandiu in fin. ff. pro Soc. & in rubr. ibidem.* Ista enim vectigalium societas aliquid peculiare habere videtur, itaut à reliquis societatibus differat. Aliæ tiquidem, per mortem unius ex sociis dissolvuntur etiam quoad superstites, 4 istæ verò secus, nam durant, & in hæredes transeunt ad text. *in l. adeò, ff. pro socio, l. verum §. in hæredem. ff. eodem Petr. de Ubald. de duob. fratr. part. 11. in princip.* Felin de Societ. *cap. 32. n. 19.* Mantic. *de tacit. lib. 6. tit. 24. nu. 22.* Michalor. *de fratr. par. 2. cap. 40. n. 26. cum seqq.* ubi plura congerit requisita pro dicta conclusione, ac per totum illud capitulum latè agit de materia societatis per mortem dissolvendæ.

Et in specie plurium sociorum vectigalis, vel pedagii, quod unus eorum admitti debeat ad ponendum loco sui unum ministrum, allegabatur tanquam punctuale *consil.* 5 Baldi 220. *lib. 2.* atque inculcabatur ipsius Cameræ præjudicium, & ex quo forsan motivo rejecta petitione dissolutionis societatis cum dicto temperamento locationis, seu partiti, resolutum fuit pro continuatione, sub ea lege quod Scarionus non deberet per se ipsum administrare, sed deputare alium, qui ejus vices gereret, ac partes supplere.

Mihi pro Bulla, & Bartholomæo scribenti, reflectendo ad veritatem, etiam ante causæ propositionem in congressu pro illius directione habito insinuatam videbatur super hoc, certum determinatumque judicium dari non posse, itaut resolutio, sive uno, sive altero modo de positiva injustitia redargui non posset.

Licet enim regula prædicta de non dissolvenda societate ad certum tempus inita, certam limitationem patiatur 6 ex justa causa de novo superventa, qualis in jure reputatur illa, quod unus socius esset rixosus ad text. *in d. l. convenerit in fine*, ubi Bart. *in l. cum satis sub numer. 6. Cod. de agriol. & Censit. lib. 10.* Simoncell. *de decreto, lib. 2. tit. 4. n. 6.* Felic. de Societ. *d. cap. 39. n. 63. cum seq.* Duard. *de Societ. lib. 3. cap. 4. q. 2. n. 7.* Michalor. *de fratr. part. 2. cap. 36. nu. 23.* Nihilominus quando dicatur adeò rixosus, quod ad id sufficiat, seu alia causa reputatur ad hoc idonea, non habetur in jure scriptum, sed totum remissum est pruden- 7 tis judicis arbitrio ex facti circumstantiis regulando, Menoc. *de arbitr. casu 183. n. 8. & casu 271. n. 36.* Simoncell. *dict. tit. 4. n. 7.* Felic. *dicto cap. 39. n. 64.* in arbitrariis autem non de facili convinci potest judex de injustitia.

Insinuabam verò, pro dicto arbitrio regulando, quod licet textus prædictus utatur termino *socii rixosi*, non tamen præcisè desiderentur rixæ formales, quales reputari solunt illæ quæ sint formalium inimicitiarum productivæ, sed intelligitur, sano & discreto modo, ita & taliter quod consociis reddatur molestus, quodque in societate continuari non possit cum ea concordi voluntate, quæ communionis potissimum est fundamentum, unde Bald. *in eadem l. si convenerit n. 1.* utitur verbo seu termino socii molesti, ibi, *& in quantum socius sit molestus*, quod etiam repetit *n. 2. & in utraque additione.*

8 Ubi autem causa videretur ex facti circumstantiis justa pro interpositione arbitrii ad hujusmodi societatem dissolvendam. Quatenus pertinet ad modum, non placebat ille propositus per scribentes in oppositum, dividendi scilicet officia, ut unus faceret causam, alter teneret scripturam, alter alia expleret, quoniam hoc non esset dissolvere societatem adhuc ita durantem, sed solùm dividere exercitium, unde esset petere principium non admittendi dissolutionem, in cujus casu punctus erat de modo, quia alter magis congruus dari non poterat, nisi ille licitationis seu partiti.

Quàmvis enim super modo faciendi divisionem bonorum vel jurium, quæ pro communi possidentur, nimis apud scribentes varietur, itaut tresdecim diversas opiniones diligenter colligat Capyc. Latr. *decis. 28.* Attamen id procedit in rebus dividuis, in quibus rectè aliquis ex dictis dividendi modis est practicabilis, secùs autem in individuis, quæ possideri quidem possunt à pluribus pro communi, sed nonnisi insolidum, itaut quilibet totum possidere dicatur, sed practicabilis non est possessio vel dominium per partes, nisi quoad solum exercitium vel fructum, 9 quoniam appaltus est unicum jus individuum, ad instar jurispatronatus & similium; Undè propterea societas appaltus dicitur collegiativa, quia totum penes singulos, tanquam unum corpus constituentes, esse dicitur, ut per Salicet. *loco supr. cit.*

Posita verò individuitate, alius non adest dividendi 10 modus, nisi ille per licitationem seu partitum ad text. *in l. 1. & l. ad officium, C. commun. divid. l. arbor. §. Judex ff. eodem*, ibique DD. de quibus Capyc. Latr. *decis. 28. n. 9.* latè Buratt. *dec. 350.* Neque exindè Cameræ locatrici præjudicium aliquod inferebatur, cum ejus respectu duraret sociorum obligatio, perinde ac si societas continuaret, cadente obligatione in eo cui appaltus remanet, per idoneam cautionem socios exeuntes relevandi indemnes; Neque in hoc considerabile videbatur objectum, quod fragili cautioni fidendum non esset, quoniam hoc rectè procedere dicebam, quando actores peterent appaltum, ac prætenderent ab eo reum excludere cum sola cautionis oblatione, cum enim offerretur optio, idcircò deductum præjudicium potiùs remanebat in actoribus, cum ita reus eligere potuisset appaltus retentionem atque dictum præjudicium retorquere.

Quinimò observabam, Cameræ potius expedire, ut ad 11 divisionem devieniretur, quam quod administratio fieret per ministros, & deputatos; Interest enim fisco, vel Reipublicæ, vectigalium appaltus diligenter ac fideliter administrari, atque appaltatores esse in lucro potiùs quàm in jactura, pro novis appaltibus in futurum cum pensionis augmento potius quàm diminutione faciendis; Et ex qua 12 potissimùm ratione appaltatores, quamvis proprium negotium durante appaltu gerant, eorumque sit lucrum, & damnum, nihilominus libros fideliter facere, & conservare tenentur, ut ex eis liquere possit, quid perceptum sit pro futuro appaltu regulando; Ideòque interest appaltum administrari per ipsos principales interessatos, non autem per famulos & ministros salariatos non adeò diligentes, etiamsi fideles præsupponendi sint, quia de dominorum jactura eis caput dolere non solet, Multò magis concurrente suspicione fraudis & occultationis, quam frequenter experimur.

Ad consilium autem 200. Baldi *lib. 2.* facilis erat respon- 13 sio, declarando æquivocum cum quo dicebam scribentes in contrarium procedere super dictæ auctoritatis allegatione, Siquidem Bal. seu verius Christoph. de Castilion. cui Bald. *subscribit*, agit de habente quamdam participationem temporaneam in commoditate seu emolumentis pedagii, & dicunt justè posse petere non procedi ad concessionem appaltus absque ejus participatione, seu posse deputare suum ministrum & factorem, ut videat quantum percipiatur ad consulendum fraudibus, quæ aliàs sibi fieri pos- 14 sent ex auctoritate Specul. *tit. de decim. §. fin. n. 14.* ubi de Parocho, ut possit deputare assistentem perceptioni fructuum pro jure suæ decimæ, Quod in Baronibus vel aliis, quibus aliqua competit participatio fructuum ex prædicto colligendorum, ex eadem Speculatoris auctoritate firmant Franch. *decis. 117.* ubi add. Ann. sen. *alleg. 94. n. 8.* ibique adden. Capobl. *de Baron. tom. 2. c. 78.* ubi cæteri; Sed hoc nihil commune cum terminis præsentis controversiæ, quoniam habens participationem non dicitur appaltator, vel socius appaltus, atque magna differentia est inter societatem, & participationem utilium, ut *decis. 208. part. 4. recent.* Otthobon. *decis. 40. n. 28.* ubi concordantes.

ROMANA SEU TUDERTINA COLLECTÆ PRO ANGELO ANDOSILLA CUM COMMUNITATE TUDERTI.

Casus disputatus in Congregatione Boni Regiminis, & in Signatura Gratiæ, pendet in Rota indecisus.

An & quando forenses collectari possint per Communitates pro bonis ibi possessis. Et quid pro censibus cum eadem Communitate impositis super bonis particularium. Et aliqua de exemptione civium Romanorum.

Ad collectas debitas ratione fundi censiti, an creditor censuarius cum debitore fundi domino contribuere teneatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Forenses de jure non possunt collectari.*
3 *Secus de consuetudine.*
4 *Ab oneribus Cameralibus Clerici non sunt exempti, cum declaratione.*
5 *De exemptione Civium Romanorum.*
6 *Onera Cameralia, quare debeantur, & à quibus.*
7 *Census ad alios effectus reputantur stabilia, & circumscribuntur loco annorum censitorum.*
8 *Secus ad effectum collectarum, quia sequuntur personam creditoris.*
9 *Collectæ an debeantur pro nominibus debitorum juribus, actionibus.*
10 *An creditor censuarius teneatur contribuere in collecta reali ratione participationis fructuum rei.*
11 *An census sit onus reale, vel personale ad dictum effectum.*

DISC. XCII.

1 SUper aliquibus bonis stabilibus particularium Civitatis Tudertinæ, & de illorum consensu, illa Communitas, ad formam Bullæ Pii V. aliisque servatis servandis imposuit censum ad favorem Angeli Andosillæ senioris, inito contractu in Urbe, ubi etiam destinata fuit solutio fructuum, qui plurium annorum spatio integrè, & absque deductione vel protestatione soluti fuerunt eidem Angelo, cui etiam restituta sors principalis. Eoque defuncto, scripto hærede Angelo juniore filio Raphaelis ex fratre nepotis prædefuncti, contra istum pupillum Communitas prædicta prætensionem excitavit pro collectis totius temporis, quo dictus Angelus senior censum possedit, & Congregatio Boni Regiminis, non obstantibus infrascriptis ex parte dicti rei convenit deductis, ex prudentialibus magis, quàm legalibus motivis, ut istam satis oppressam Communitatem in aliquo relevaret, pro dictæ collectæ solutione respondit. Quare habito recursu ad Signaturam gratiæ, per istam causa appellationis commissa fuit in Rota, ubi pendet, ut opinor, absque ulteriori prosecutione, itaut silentium stet loco victoriæ dicti rei conventi.

In his igitur disputationibus habitis, tam in dicta Congregatione, quàm in Signatura, scribens pro Angelo, duas constituebam inspectiones, Unam quoad onera Communitativa, seu collectas eis proportionatas, Alteram pro collecta debita pro oneribus Cameralibus.

Quatenùs pertinet ad primam, inanis remanebat disputatio quæstionis excitatæ per scribentes pro Communitate super facultate collectandi forenses pro bonis in territorio possessis, quoniam admissa etiam affirmativa, cessabat difficultas ob exemptionem resultantem à clericatu, dum præfatus Angelus erat Prælatus, & Vaticanæ Basilicæ Canonicus, undè propterea quando etiam fuisset civis, neque ad eas urgeri potuisset; Cessante autem hujusmodi 2 circumstantia admittebam probabiliorem esse affirmativam; Licèt enim in puncto juris verior sit negativa, quia collecta dicitur onus quod imponitur personis propter bona, ideòque requiritur subjectio personalis erga Communitatem collectantem. Nihilominus ex consuetudine, quam Bart. receptam dicit per totam Italiam, practicatur affirmativa, ut cæteris collectis plenè firmatur *decis. 3.* post Cenc. de Censibus, per Marott. ad satietatem colligen- 3 tem *in tract. de collecta seu bonatenentia c. 9. nu. 1.* Cohell. *ad Bullam boni regiminis c. 35. nu. 31.* & admittitur in Ariminen. gabellæ 25. Junii 1657. coram Bevilaqua, ubi firmatur dicta regula negativa in puncto juris vera.

4 Quare tota disputatio fuit super secunda specie onerum cameralium, quorum respectu, exemptio ratione clericatus non suffragatur, ita expressè disponente Constitutione 39. Pauli Tertii seu ejus declaratione §. 1. quæ in praxi recepta est juxta singularum Communitatum usum, si enim de præterito clerici nunquam collectari consueverunt, adhuc dictam exemptionem obtinent, secus autem econtra; in hac autem communitate observantia supponebatur clericorum inclusiva.

Motivabatur per alios pro hac eadem parte scribentes de exemptione civium Romanorum; Verùm istud motivum nullum habebat fundamentum. Tum quia talis exemptio non provenit ab aliquo privilegio Apostolico generali, sed solùm à statuto Urbis, quod vires non porrigit extra suum Territorium seu districtum. Tum etiam quia tam Congregatio boni regiminis, quàm etiam Camera pluries censuit, atque hoc jure vivitur, hujusmodi exemptionem, etiam intra districtum, suffragari quoad onera Communitativa tantùm, non autem quoad Cameralia, quæ dicuntur realia ipsis bonis imposita per æs, & libram, non autem Communitatibus, à quibus jure 6 cujusdam administrationis, & gratia majoris commoditatis ministri Camerales illa exigunt, adeòut si communitas satis dives, & idonea sit, illaque de suo de facto solvat, adhuc repetitionem habeat à possessoribus bonorum, ut in tribus instantiis acriter discussum fuit in Nepesina collectæ de qua *sub tit. de servit.* ad materiam pascuorum.

Verùm quia rei conventi auctor in eo territorio nulla 7 possederat bona stabilia per veritatem, idcircò dicebam ita omnem difficultatem cessare. Licèt enim magis communis, & recepta opinio sit, non tamen multis contradictoribus destituta, census consignativos ad formam Bullæ Pii V. super bonis stabilibus fructiferis impositos, quamvis verè tertiam speciem constituentes, reputari tanquam stabilia, & circumscribi loco illorum bonorum, super quibus illi impositi sunt, ex plenissimè collectis per Marott. *dicto tract. de collecta seu bonatenentia cap. 6. num. 7. cum seq.* Rota *dec. 144. & 290. part. 8. rec.* in dicta Ariminen. gabellæ 25. Junii 1657. Bevilaqua, & sæpius, quia est propositio recepta. Nihilominus ea procedit ad effectum comprehensionis sub statutis, aliosque similes effectus, in quibus attenditur loci circumscriptio, secus autem ad effectum collectarum, quoties creditor est foren- 8 sis, & contractus alibi initus est, prout & alibi destinata est solutio, in ejusdem scilicèt creditoris domicilio, ut in præsenti contingebat, quia contractus celebratus erat in Urbe, ibique solutio destinata. Ad istum enim effectum, verius est constituere tertiam speciem, atque sequi personam creditoris, ubi præsertim in ejus domicilio solutio destinata est, cùm tunc cessare videatur omnis quæstio ex firmatis, *dicta decis. 3.* post Cenc. & apud Gratian. *discep. 26. n. 3.* cùm quibus proceditur ut in dicta Ariminen. coram Bevilaqua, ac videtur recepta opinio in Curiæ Tribunalibus, licèt Congregatio boni regiminis quandoque vacaverit, & in contraria sententia residere soleat. Et quæ opinio etiam recepta est in Regno Neapolitano, ubi non sub nomine collectivæ civium, sed bonætenentiæ, qui terminus convenit solum forensibus, pro censibus solvitur collecta' ut apud Marott. *d. c. 6. & seqq.*

Non negabantur hæc per scribentes pro Communitate, sed dicebatur collectam deberi, non ratione bonorum stabilium, sed ratione hujus juris seu actionis in loco possessi, & hoc fuit fundamentum resolutionis, quoniam collecta debetur etiam de nominibus debitorum ac jurium, & actionum. Ut in specie censuum, vel aliorum redditum in proposito habetur apud Leotar. *de usuris quæst.* 9 *57. num. 13.* Sed hoc videbatur æquivocum, quoniam id procedit in collectis personalibus, quæ propriis civibus, & subditis imponuntur per æs, & libram habita ratione bonorum, quæ possident, quoniam habetur etiam ratio de nominibus debitorum, juribus, & actionibus, mercibus, & pecuniis, juxta ea quæ habentur in Romana Datiorum pro Universitate Hebræorum *hoc eod. tit. disc. 102. & 103.* Secus autem respectu forensium, & non subditorum, à quibus prætendi solùm potest collecta merè realis, & ratione bonorum stabilium.

Alterum erat fundamentum, quod creditor censuarius 10 utpotè participans de fructibus ipsorum bonorum, quorum ratione collecta solvitur, ad illam contribuere debet ad text. *in l. hactenus Cod. de usufructu, l. fructus Cod. de action. empti, l. 1. & 2. Cod. de annonis, & tributis lib. 10.* cùm concordan. plenè collectis per Marott. *dicto tract. de collecta seu bonatenentia dicto cap. 6. num. 1. cum sequent. usque ad 7. ubi num. 8. cum seq.* in specie hoc plenè substinet, atque *in cap. sequenti*, credit in æstimo possessori bonorum deducenda esse hujusmodi onera, utpotè in eodem æstimo ponenda in faciem censuarii participantis de fructibus, *& cap. 10.* descendit in individuo ad collectas debitas pro bonis possessis per eamdem Communitatem impositricem census, & respectivè pro censu possesso cum eadem Communitate, quamvis adesset pactum franchitiæ, quasi quod ita perciperetur majus emolumentum ex censu contra dispositionem Bullæ Nicolai, vel Pii V.

Unde infert aliàs esse usurarium, implendo super singulis propositionibus integras columnas allegationum.

Verùm & hoc motivum nullam habet subsistentiam ex solo facto, quoniam census impositus non erat super bonis collectalibus ipsiusmet Communitatis, unde intraret duplex gravamen ponderatum per dictum auctorem *d.cap.*10 sed impositus erat super bonis aliquorum privatorum, qui integrum illorum fructuum perceperant ad proprium commodum, & ex quibus ista communitas integram exegerat collectam. Et consequenter nulla ex dictis quæstionibus cadebat, quoniam Communitas non poterat ex eisdem bonis duplicatam collectam prætendere, ideòque dum ex eis integram exegerat, alia non remanebat actio. Possessoribus verò bonorum neque competere poterat jus vel actio ad contributum contra creditorem censuarium, utpotè fructuum participem, dum ipsi nullum onus ratione census senserat, atque integros fructus perceperant. Unde propterea in hujusmodi disputationibus verificabatur ille satis frequens pragmaticus abusus, ignaro vulgo adeò gratus, replendi cartas cùm inanibus quæstionibus, & copiosissimis allegationibus super singulis, extra tamen casus opportunitatem, ac cessante applicatione ad factum.

Sed ubi de hujusmodi quæstione inter debitotem & creditorem censuarium agendum esset, sive quod re integra ipsa Communitas vellet utrumque proportionabiliter collectare, adhuc favore creditoris probabilius mihi respondendum videbatur, quodque hujusmodi oneris solutio spectare debeat integrè ad dominum & possessorem, juxta opinionem, quam veriorem dicunt Leo *in thesaur. for. Ecclesf. part.*2.*quæst.*30.*nu.*49. qui sic in Urbe & ubique servari testatur Surd.*cons.*162.*nn.*25.*& seqq.*Leotard.*de usuris quæst.* 57.*n.*8.ex ea ratione, quod census non importat onus merè
11 reale, seu participationem dominii, aut fructuum rei censitæ, ut aliqui non benè opinantur, sed onus personale deserviens fundo censito pro subjecto census, ad effectum, ut creditor subjaceat periculo illius peremptionis ex deductis per Cenc.*quæst.*1.*n.*23.*& quæst.*23.*n.*3.*& 4.decis.*211.*nu.*5. *part.*5.*recentior.* Leotar.*d.quæst.*57.*nu.*10. & habetur particulariter actum in Romana pro Maximis *sub tit. de feudis ad materiam Bullæ Baronum disc.*92.ubi de quæstione, an re censita legata vel donata, onus census pertineat ad legatarium vel donatarium.

Præmissa verò de participatione fructuum congruum censui reservativo, qui importat onus merè reale percipiendum à censuario ex jure sui primævi dominii, quæ tamen ita obiter insinuabantur absque eo quòd desuper judicium pro veritate efformaretur, cùm causæ necessitas id non exigeret ex facti qualitate ut supra, Unde propterea, reflectendo etiam ad veritatem, parum probabilis videbatur dicta resolutio, quodque in casu profecutionis contrarium per Rotam probabilius respondendum esset, ex eo potissimùm, & irrefragabiliter, quia non agitur de inducenda exemptione ab hujusmodi onere in futurum, minusque de illo deducendo à fructibus, qui remanerent exigendi, sed de repetendo id quod est jam solutum ac bona fide consumptum, cùm negari non possit dictam juris dubietatem, unà cum silentio Communitatis, & integra solutione sortis, & fructuum causasset in creditore bonam fidem, quæ immò non mala sufficit etiam non domino ad faciendos suos fructus ex re aliena perceptos, & consumptos, ut in proposito collectarum habetur in Spoletana onerum pro Cuppis *hoc eodem tit.disc.*48.

CARPEN. TRANSACTIONIS PRO COMMUNITATE TERRÆ SANCTÆ CÆCILIÆ CUM CAMERALIBUS STATUS VENAYSINI.

Responsum pro veritate.

De constitutionibus seu Decretis revocatoriis exemptionum, & franchitiarum, An complectantur transactiones initas super litibus, & controversiis, quæ vertebantur super onerum, & gabellarum solutione, vel franchitia respectivè.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Sub generali revocatione gratiarum, & privilegiorum non veniunt contractus ex causa correspectiva.*
3 *Princeps obligatur pactis, & contractibus, & quando revocare possit.*
4 *Constitutiones revocatoriæ exemptionum non tollunt concessiones ex causa correspectiva.*
5 *Concordiæ non veniunt sub generali dispositione.*
6 *Sub generali revocatione concordiarum non veniunt illæ, quæ sunt specificè confirmatæ à Sede Apostolica.*
7 *Confirmatio quando dicatur in forma specifica.*
8 *Concordia quando afficiat successores jure proprio venientes.*
9 *Transigens, id quod obtinet, dicitur obtinere jure proprio antiquo, non autem novo.*
10 *De potestate Principis revocandi concessiones remissivè.*
11 *Ubi adest transactio oportet prius eam tollere de medio.*

D I S C. XCIII.

PLuribus diu vertentibus controversiis inter Cameram 1
Apostolicam Comitatus Venaysini, & Communitatem, & particulares Terræ S. Cæciliæ, super oneribus, & contributionibus, & servitiis. De anno 1625. cum interventu, & auctoritate V. Legati Avenionen. omniumque illorum officialium ac ministrorum Cameralium, cum quorum interventu vel respectivè consensu ea negotia Cameralia explicari solent, deventum est ad quamdam concordiam ab Urbano Octavo tunc Regnante approbatam vivæ vocis oraculo, de quo Cardinalis Legatus, vel Prolegatus Avenionensis per litteras Vicelegatum certioravit, dictaque concordia effectum sortita est, cum pacifica observantia annorum 42.

Cùm autem de anno 1667.ob motus populares sequutos in Civitate Avenionensi, aliaque inconvenientia in eo Statu exorta, particularis Congregatio erecta esset super dicti Status negotiis, & hæc per decretum revocasset, omnes franchitias, exemptiones, gratias, & reductiones onerum per V. Legatos pro tempore in Cameræ præjudicium concessas, quod in substantia fuit, vel imitari, vel exequi Constitutiones Apostolicas exemptionum, & franchitiarum revocatorias; Hinc proinde Judex Cameræ dicti Comitatus, concordiam quoque prædictam sub dicta revocatione comprehensam esse declaravit, unde desuper ex parte Communitatis pro veritate consultus.

Respondi pro non comprehensione, & successivè pro 2
dictæ sententiæ infirmatione probabilius judicandum esse, ex regula quod sub revocatoriis exemptionum, gratiarum, & privilegiorum non veniunt concordiæ, aliique contractus initi ex causa onerosa, & correspectiva, utpotè sapientes magis de justitia commutativa, in qua Princeps jure privati contrahentis censendus est, quàm de gratia seu justitia distributiva, in qua Princeps jure publico, & tanquam gratiarum, & privilegiorum auctor considerator; Ideòque adinstar cujuslibet privati, & fortiùs, hujusmodi conventionibus stare debet, quoniam si pacta ex jure naturæ vel gentium in ratione justitiæ obligant quoscumque, multò magis obligare debent ipsum Principem, qui est fons justitiæ, aliisque exemplar esse tenetur ad justitiam servandam seu exercendam, ne ab eo, à quo justitia scaturire debet, injuria, & justitia emanent ad text. *in l. Cæsar, ff. de publican. leg. donationes, Cod.* 3
de donat. inter vir. & uxor. l. digna vox, C. de legibus cap. 1. *de probat.* utrobique scribentes, de quibus Roman. *cons.* 252. *numer.* 3. & 352. *numer.* 22. & cæteri collecti per Capyc. Latr. *dec.* 588. *numer.* 4. *cum seq.* & admittunt rigorosissimi fiscales, ac Principum potestatem nimium dilatantes, Larrea *alleg.* 5. & Galeot. *responso fiscali* 23. apud quos, & Capyc. Latr. *dicta dec.* 188. agitur de dicta potestate revocandi gratias, & privilegia, seu reformandi contractus, illosque reducendi ad justitiam, & æqualitatem, sive ubi causa publica ita exigeret.

Et comprobant ipsæmet Constitutiones exemptionum revocatoriæ Pauli V.Urbani VIII. Innoc.X.& Alexandri VII.dum per eas expressè præservantur contractus & con- 4
cessiones ex causa onerosa & correspectiva, multò magis ubi agitur de transactione, cujus inter cæteras specialis prærogativa est, ut non veniat sub generalibus dispositio- 5
nibus absque speciali mentione ad text. *in l. causas, C. de transact.*ubi communiter scribentes, Burratt. *dec.*405.*n.*7.

Quinimò ubi etiam per novas, aliasque provisiones ex- 6
pressè derogatur concordiis, adhuc tamen intelligitur de concordiis non habentibus confirmationem Sedis Apostolicæ, seu illam habentibus in forma communi, ex qua ad Papæ scientiam inferri non possit, secus autem ubi habent confirmationem Apostolicam in forma specifica, ut ita distinguendo in terminis Sac. Conc. Trid. *sess.*24.*de reform. cap.* 20. & *sess.* 25. *de reform. cap.* 6. Gonzal.*ad reg.*8. *glos.*

*glos.*25.*nu.*14.Lotter.*de benef.lib.*1.*q.*25.*n.*86.*& seq.*Barbos. *in collect.ad dictum cap.*6.*sess.*25.*num.*57.*& dicto cap.*20.*sess.* 24.*nu.*82.*decis.*99.*nu.*7.*&* 8.*part.*11.*rec.& sæpiùs.*

Unde cùm ista concordia haberet confirmationem Apostolicam in forma specifica, ex eo quod totum sequutum esset per organum Legati, prævia relatione V. Legati, maturè ponderando negotium, dicebam esse in casu dictę conclusionis, Ut de confirmatione explicata per organum Cardinalis Pœnitentiarii, seu Legati, aut prævio examine, & cognitione unius seu plurium Cardinalium,
7 quod dicatur de forma specifica habetur *dec.* 193. *num.*3.& 210. *per totum p.*1.*rec.decis.*339.*num.*1. *p.*2. *dec.*44. *num.*5. *p.*10.cùm ad hunc effectum sufficiat, ut quomodocumque, etiam per testes, vel adminicula constet Papam habuisse certam, & specificam scientiam eorum, quæ ab ipso confirmata, seu approbata sunt.

Ponderando etiam in proposito ea quę frequenter habemus *sub tit.de fideicommissis, & sub altero de emphyteusi, & alibi* de transactione inita per feudatarium, fideicommissarium, emphyteutam & similes,afficientem etiam succes-
8 sores independenter ac jure proprio venientes,quoties non collusivè inita est, sed bona fide cum interventu, & approbatione alicujus magistratus vel alterius superioris, ex deductis in Romana successionis de Comitibus coram Ghisterio *decis.*44.& 48.post Censal.ad Peregr. cum aliis in Camerinen.castrorum *sub tit.de feud.disc.*49. & satis frequenter; Stante præsertim longæva observantia annorum 40. & ultra, satis quoque attendenda, cùm transactio effectuata ac diu observata majoris ponderis & efficacię reputetur ut in proximè allegatis decisionibus, & in aliis.

Clariùs quia attentis dictis motibus popularibus, aliisque circumstantiis, ob quas ad hujusmodi Congregationis erectionem deventum erat, ipsiusque decreti tenore attento, ad evidentiam constare videbatur, dictam provisionem emanasse, ad tollendas illas gratias, & reductiones, quas V. Legati forsan inviti facere coacti sunt, non autem quod comprehendere debeat concordiam de tempore omninò pacifico, & non suspecto initam, prævia informatione data per V. Legatum aliosque officiales de mandato Cardinalis Legati, & communicato, ut dictum est, negotio cum ipsomet Pontifice approbante; Unde pro-
9 pterea penitus cessabant omnes illæ rationes, & motiva, ex quibus ad hujusmodi provisionem deventum est; Atque de jure dici non poterat hanc esse gratiam vel reductionem, unde propterea, nec verba, nec ratio dicti decreti conveniebant; quoniam transactio dicitur species rei judicatæ, per quam, tanquam per concordem determinationem ità deciditur litis eventus, & consequenter id quod partes insimul collitigantes ejus vigore respectivè obtinent, non dicuntur obtinere ab altero contrahente, & ex jure novo, sed à seipso ex jure proprio & antiquo, ita ab incerta litis alea per quamdam speciem remotionis obstaculi assecurato ad text.*in l.si pro fundo, C.de transact.*ubi Bart.*n.*3.Castrens.*n.*7.& cęteri,de quibus Menoch.*cons.*381 *n.*2.Molin.*de primog.lib.*4.*c.*9.*n.*22.*infin.* ibique Aden.Noguerol.*alleg.*37.*n.*4.Rota*dec.*306.*n.*6.*p.*5.*rec.*Romana Casalis 18.Junii 1660.Cerro. Nemo enim revelavit,an futurus litis eventus potiùs damnosus Cameræ esse deberet, eique etiam tollere ea, quæ per hujusmodi concordiam obtinuerat, & possidebat; Unde propterea nisi aliæ ignotæ facti circumstantiæ adessent, in solo sensu veritatis,omninò injustam credebam hujusmodi Cameralium prætensionem.

Neque necessarium censui aggredi materiam potestatis, an scilicet, & quando Princeps tollere possit jus tertii ac
10 revocare ea, quæ per viam contractus correspectivi, & ex causa onerosa privato dedit, de qua materia plenè apud Larream *dict. alleg.* 3. Galeot. *respons. fiscal.* 23.& Capyc. Latr.*decis.*188.& habetur formiter actum in Rom. reintegrationis *sub tit.de jurisdictione disc.*95.cùm hujusmodi inspectio intret,quando voluntas est clara,itaut non dubitetur de comprehensione casus, solumque intret quæstio potestatis; Secus autem ubi agitur de revocationibus seu derogatoriis generalibus, regulariter complectentibus concessiones gratiosas non autem onerosas, & ex justitia, ut præsertim frequens habemus in Constitutionibus revocatoriis Innoc. VIII. & Adriani VI.ac etiam in revocatoria Conc. Trident. patronatuum cum similibus.

Super eodem decreto revocatorio, in eadem Congregatione Avenionensi, Idem ex eisdem fundamentis dicebam, scribens pro Collegio Avenionensi, cum Camera; Cùm enim illud possideret quædam bona in statu Venaysino, quæ ab eo prætendebantur libera, per Cameram autem dicti Status Venaysini prætenderentur subjecta quibusdam oneribus, quibus supponitur generaliter ea bona subjecta esse ratione universalis dominii directi; Hinc de anno 1657. deventum est ad concordiam, quam pariter de facto illi officialesCamerales utpotè sub dicto decreto comprehensam pro cassa, & infecta habuerunt, Sed habito recursu ad dictam Congregationem, dicebam injustè id practicari de facto, quoniam cùm non ageretur de gratiosa, & privilegiativa concessione, sed de contractu correspectivo jure privato inito, oportebat priùs illum tollere de medio servatis servandis, parte audita, causaque cognita effectivè, si adesset necne læsio, Interim verò; ubi adest transactio, exerceri non possunt primæva jura, 11
prioresque actiones, nisi priùs transactione per rem judicatam de medio sublata, Cavaler.*decis.*330.*nu.*4.*decis.*86. *nu.*9.*p.*6.*rec.*Mier.*de Majorat.p.*3.*cap.*15.*nu.* 105. Valeron. *de transact.tit.*6.*part.*3.*nu.*36. Rota in Faventina primogenituræ 21.Junii 1666.Bevilaqua,& sæpiùs.

ROMANA FIDÆ PRO CIVIBUS ROMANIS, CUM DOHANERIO PATRIMONII.

Casus resolutus per Præsidem Dohanæ pro Civibus.

Fidæ onus quid sit, quomodo introductum, quando & pro quibus animalibus debeatur.

De districtu Urbis, & an Cives Romani dicantur Cives in toto districtu quoad omnia iura civica, necne.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversiæ.*
2 *Quid sit fida quam exigit dohana patrimonii.*
3 *Districtus Urbis quantum se extendat.*
4 *Districtus, & territorium an differant.*
5 *Cives habent jus pascendi jure civico in proprio territorio.*
6 *Declaratur de quibus pascuis id intelligatur.*
7 *An Cives Romani dicantur tales in toto districtu etiam quoad jus pascendi.*
8 *Quid de ipsis districtualibus.*
9 *De differentia inter cives, & districtuales.*
10 *In materia pascuorum deferendum est consuetudini.*
11 *Jus pascendi competens in alieno territorio intelligitur ultra usum domini, seu civium.*

D I S C. XCIV.

DIsponente Constitutione Gregor.XIII.in antiquoBul- 1
lario Sixti V.la 43.quod habentes animalia, quæ de loco ad locum ob temporum necessitatem pro pascuis sumendis transvehuntur, dum intra limites dohanæ Patrimonii veniunt, vel de stanga ad stangam transeunt, fidam dohanerio solvere debeant; Cùm cives, & incolæ Urbis animalia in agro Romano habentes, illa æstivo tempore transmitterent ad montes intra districtum existentes, Pretendere cœpit Dohanerius, de illis, vel in accessu, vel in recessu, utpotè de ingredientibus limites dohanæ, seu transeuntibus de stanga ad stangam solvendam esse fidam, cujus contrarium pro animalium dominis scribens, verius esse dicebam, & ità puncto pluries discusso, per dohanarum Præsidem judicatum fuit.

Fida enim vectigal est, apud antiquos Romanos etiam 2
cognitum, fisco solvendum ob pastum, qui in publicis pascuis, ovibus, aliisque animalibus de alienis regionibus illuc confluentibus hyberno tempore ob caliditatem, vel æstivo ob frigiditatem à Principe conceditur, ut satis benè Frecc. *de subfeud.lib.*2.*auctorit.*46.*num.*12.*& seqq.* & Jacob.Rebuff.*in l.*1.*num.*1.*C.de pascuis publicis lib.* 11. *nu.*1. ubi adamussim casum figurant, & fidæ originem tradunt, præsertim verò Freccia eruditè probat,usum dohanę Apuliæ originem trahere ab antiqua Romanorum Republica, quod etiam benè comprobatur ab iis, quæ ex Horatio, Plinio, & Martiali tradit Chassaneus *in Catalogo glorię mundi part.* 12. *consider.* 95. *fol.* 324. *a ter. in ultima col.* de excellentia lanæ Apuliæ, ubi proindè supponitur ovium concursus; Ideòque dictum vectigal potiùs est pretium pascuorum, quæ exterorum animalia sumunt in alieno territorio, in quo aliàs jus pascendi non haberent, quàm verum vectigal vel gabella.

Quod civibus vel incolis Urbis applicari non posse dicebam, quoties transitus eorum animalium æstivo tempore ad montes, non egreditur limites districtus Urbis 3

qui hodie juxta moderna ſtatuta eſt infrà ambitum 40. milliarium circumcirca, *ut per ſtatut.* 195. ubi Fenzon. antiquitus verò ob majorem populum erat 100. milliarium, Bald.
3 *in l. 1. in principio, ff. de officio Præfecti urbis*, Fenzon. ubi ſupra, & habetur latiùs actum in Romana gabellæ equorum *hoc eod. tit. diſc.* 72. & in Urbinaten. juris metropolitici *ſub tit. de præeminentiis diſc.* 1. Unde cùm diſtrictus, & territorium ſint ſynonyma, & ſonent in idem, ut clarè probat text. *in cap. ubi periculum, §. porrò de electione*
4 *in 6. & clementina ne Romani, §. ſanè eodem tit. de electione, gloſ. in cap. licèt cauſam de probationibus*, Felin. *in cap. Rodulphus ſub num.* 18. *de reſcript.* benè Napodan. *ad conſuetudines Neapolis in proœmio num.* 334. & in ſpecie, Fenzon. *loco cit.* Lotter. *de beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 35. *num.* 19. & *ſeqq.* Sequitur quod cives Romani tranſportando eorum animalia de loco ad locum intra eorum territorii limites, non dicantur exire à territorio proprio, & ingredi in alienum, ſed tanquam in propria patria ſumere paſcua tanquam cives, quibus id de jure conceditur ad text. *in l.*
5 *in tantum, §. Univerſitatis; ff. de rerum diviſione, & §. Univerſitatis inſtitut. eodem cum concordant.* per Covaruv. *practicarum quæſt.* 37. *nu.* 1. Otter. *de Paſcuis capit.* 3. *nu.* 5. & *per tot. & cap.* 4. & frequenter *ſub tit. de ſervitutibus ad materiam paſcuorum*, ubi de hac facultate paſcendi jure civico.

Adverſus hæc, pro parte Dohanerii dicebatur, diſtrictum Urbis ſe protendentem ad 40. milliaria circumcirca, intelligendum ſolùm eſſe pro territorio tanquam jure terrendi, & ſic ad ſolum effectum juriſdictionis, quam in eo Urbis Senator, ac Vicarius, cæterique Magiſtratus exercent, Sive ad effectum extenſionis ſtatutorum, non autem ad iſtum, de quo agitur ſumendi ubique paſcua jure civico, nam ita civibus, & incolis licitum eſſet cum eorum animalibus paſcua ſumere in territorio Portuenſi, & aliorum locorum abſque aliqua ſolutione, cujus contrarium docet obſervantia, cùm ea, more aliorum forenſium abſque aliqua differentia ab agrorum dominis emantur.

6 Verùm in hoc dicebam ſatis æquivocari, cùm diſtinguenda ſint paſcua campeſtria, & communalia, quæ civico juri abſque aliqua ſolutione ſumi poſſunt, à paſcuis privatis, in quibus procedat regula juris, ut herba quæ in ſolo meo naſcitur, mea fit, de qua diſtinctione habetur *d. tit. de Servitutibus ad materiam juris paſcendi*, ſæpiùs, præſertim verò in Nepeſina collectæ, & in Tuſcul. ac etiam in Cuſentina *ſub tit. de juriſdict. diſc.* 48. & in aliis. In ſecunda enim ſpecie procedit praxis in contrarium allegata, quia etiam in ipſomet agro Romano, ſi cives vel incolæ Urbis volunt ſumere paſcua pro eorum animalibus in caſalibus, & prædiis privatorum, illa emunt eodem modo, quo forenſes, neque civica qualitas quidquam in hoc operatur, & tamen forenſes ad agrum Romanum venientes, tanquam tranſeuntes de regione ad regionem, ſive de ſtanga ad ſtangam ſolvunt fidam, ſeu dohanam, quam non ſolvunt cives, quoniam aliud eſt pretium herbæ, quod ſolvitur privato domino, aliud verò id quod Principi ſolvitur pro facultate introducendi animalia in regionem, ibiq; paſcendi.

7 In prima verò ſpecie, verius videtur, cives, & incolas Urbi per totum diſtrictum civico jure uti poſſe, quamvis intra eumdem diſtrictum multæ adſint Civitates, Oppida, & loca, quorum ſingula diſtincta habent territoria, itaut incolæ unius loci, nec civilitatem habeant, nec paſcua ſumere poſſint in territorio alterius. Quia ſtant benè ſimul, comitatenſes, ſeu diſtrictuales habere per quamdam diviſionis ſpeciem limites, ac terminos inter ſe diſtinctos, & tamen hujuſmodi diſtinctionem non intrare reſpectu Civitatis dominantis, cujus reſpectu totus diſtrictus dicitur unum territorium. Eo modo, quo videmus in materia ſtatutorum quia ſi unus locus condit ſtatutum particulare, illud non egreditur ſuos limites, neque in alio loco diſtrictus eſt ſervandum, & tamen illud Urbis robur habet indiſtinctè in toto diſtrictu. Ita pariter in juriſdictione, quoniam Gubernator Tuſculi nullam habet juriſdictionem in Oppido Mareni, vel in Civitatibus Veliterna, & Albanenſi, & è converſo, ſed quilibet habet ſuos limites, & tamen Senator, ſeu Vicarius Urbis indiſtinctè habent juriſdictionem in omnibus locis intra diſtrictum, cum ſimilibus.

8 Dubium enim eſt in jure, an comitatenſes, ſeu diſtrictuales poſſint jure civico ſumere paſcua, aliaſque civilitatis prærogativas habere, tam in Civitate, quàm in toto territorio ex deductis per Otter. *de paſcuis d. c.* 3. Franch. *deciſ.* 129. *ubi add.* Rovit. *in pragm. 1. de immun. Neapol.* & in quo deferendum eſt obſervantiæ. Sed è converſo, de civibus, vel incolis Civitatis dominantis, ut ſint cives, ac civicas prerogativas habeant in univerſo territorio, dicebam ſaltem ex adverſo non allegari dubitantem, cum non ſit æqualis ratio.

Habitatores enim alicujus caſtri, oppidi vel pagi in di- 9
ſtrictu exiſtentis, tanquam ut plurimum non in magno numero, neque in conſpicua qualitate, contenti eſſe poſſunt propriis terminis, in quibus quamvis anguſtis utpotè parvo, & ignobili populo, terra ſuppeditare poteſt neceſſaria. Quæ ratio adaptari non poteſt magnæ Civitati, præſertim Urbi, in qua neceſſaria cum lautiori uſu ſuppeditanda ſunt non ſolùm populo civico & naturali, qui eſt magnus & nobilis, ſed etiam Curiæ Papæ, ac tot Magnatibus, & Nobilibus, occaſione Curiæ in ea viventibus. Unde omninò incongruum, ac ferè impoſſibile eſſet ejus terminos ita anguſtos eſſe, quales deſignat Romanus ager, ita dictus ad diſtinctionem reliqui territorii, in quo diſtrictuales contradiſtinctè, & reſpectivè habent jus civium, quod in dicto agro eis denegatur, ſed non è contra. Ut etiam in inferioribus Civitatibus Bononiæ, Ferrariæ, Peruſiæ, & aliis videmus, quod ſub eis, ac earum territorio, ſeu diſtrictu plura adſint caſtra, & villæ, ſeu pagi, quorum quodlibet habet ſuos terminos diſtinctos inter ſe reſpectu ipſorum comitatenſium, ſed reſpectu Civitatis, unum eſt territorium.

Et comprobari etiam dicebam ex ſtatuto Urbis *lib.* 3. *c.* 15. ubi diſponitur, neminem civem Romanum intra diſtrictum ad aliquod onus gravari poſſe, neque pro bonis, quæ poſſidet in locis in eo exiſtentibus poſſe collectari, præterquam reſpectu onerum Cameralium peculiarem qualitatem habentium, ut in Romana, ſeu Tudert. collectæ *hoc tit. diſc.* 92. & Nepeſina collectæ *d. tit. de ſervit. ad materiam paſcuorum*. Unde liquidò conſtat, cives vel incolas Civitatis dominantis, intra totum diſtrictum dici non poſſe forenſes, ſed reputari cives.

Quodque ad menſuram, & proportionem populi regulatur diſtrictus, tanquam Civitatis territorium ad ejus incolarum uſum neceſſarium, liquet ex eo, quod antiqua Roma, quæ majorem populum, nutriebat, ad centum milliaria ejus territorium extendebat, moderna verò illum habens longè minorem, ſolo 40. milliarium ambitu contentatur.

Quæ omnia clarè comprobari dicebam ex obſervantia, quæ in omnibus eſt optima interpres, dum à die emanatæ dictæ bullæ, cives vel incolæ pro tranſmiſſione eorum animalium de loco ad locum intra diſtrictum, nuſquam hujuſmodi fidam ſolvere conſueverunt, quia ſtant benè ſimul, eos non habere liberum, & gratuitum paſcuorum uſum, quia de jure vel conſuetudine illa ſunt privatorum, itaut civica qualitas à ſolutione pretii non excuſet, & tamen non eſſe forenſes, neque dici, quod egrediantur de proprio territorio, etiamſi ex conſuetudine in aliquibus diſtrictualibus locis non habeant illud liberum, & gratuitum jus paſcendi, quod in aliquorum caſtrorum communalibus, & campeſtribus de facto habeant illius loci habitatores, quia cum in hac materia paſcuorum ſpectanda ſit conſuetudo, ut obſervat Otter. *d. c.* 3. *n.* 2. *& alibi*, potuit hæc inducere per 10
quamdam (ut ſupra dictum eſt) diviſionem, ut quiſque proprios ac diſtinctos habeat paſcuorum terminos, eodem modo, quo etiam in individuali eodem loco, & territorio, conſuetudo vel ſtatutum inducere ſolet, ut cives unius partis depaſcantur in una contrata, & illi alterius in altera, ſive quod in una parte territorii quamvis alias campeſtris, & communalis, etiam ipſi cives depaſci non poſſint certis annis temporibus, ſeu niſi certa quantitate ex deductis per Abbatem *conſ.* 6. *part.* 1. Maſtrill. *dec.* 49. Franch. *dec.* 197. & pluries in dicta ſua materia paſcuorum *ſub tit. de ſervitutibus*.

Et hoc potiſſimè ubi campeſtria, & communalia paſcua alicujus loci diſtrictualis ſunt adeò exigua, quod ipſorum loci incolarum uſum non excedunt, quia tunc conſuetudo non admittendi ad liberum, & gratuitum paſcuum habitatores Urbis, quamvis jus civilitatis habentes, videtur habere juris fomentum, ut prius ſumere debeant neceſſaria, qui vivunt in loco, & ſine quibus vivere non poſſent, quam qui in eodem loco non vivunt, ſed civicam prærogativam habet, ut in terminis habentium jus paſcendi, lignandi, vel aquandi in aliquo territorio, quod intelligatur in eo, quod ſupereſt ultra uſum civium, ſeu habitatorum illius loci, & non aliàs Rovit. *ſuper pragm. in rubrica* 11
de paſcuis n. 17. & habetur in dicta ſua materia juris paſcendi *ſub tit. de ſervitutibus*. Hoc enim non tollit jus civilitatis ſed ſolùm concernit quamdam diſtinctionem circa modum utendi

utendi territorio, & exercendi diſcretè civicum, ut confuſiones tollantur, ideòque ad forenſem qualitatem inferri non poteſt. Unde Præſidis determinatio rationabilis, ac benè fundata viſa eſt. De hac autem diſtinctione diſtrictus, & agri ſeu plani Urbis habetur in dicta Romana gabellæ equorum *hoc eod. tit. diſc.* 72.

ANNOT. AD DISC. XCIV. & XCV.

AD contenta in his diſcurſibus conferunt ea, quæ ad materiam paſcuorum, & juris paſcendi habentur pluries *ſub tit. de ſervit. & præſertim diſc.* 35. *cum ſeqq.*

SUTRINA FIDÆ PRO UNIVERSITATE, ET HOMINIBUS STATUS BRACCHIANI CUM DOHANERIIS PATRIMONII.

Cauſa pendet in Camera.

Quando Incolæ unius loci, de paſci dicantur cum animalibus in paſcuis alienis, itaut intret necne Conſtitutio Gregorii XIII. ſuper ſolutione fidæ.

Et an plura loca ad unum Statum, ſed dominium ſpectantia, conſtituere dicantur unum Territorium.

Et de ſocietate Territoriorum, ac promiſcui uſus paſcendi inter plures Civitates, Oppida vel loca.

SUMMARIUM.

1 *CAſus controverſiæ.*
2 *De fidæ, per quos ſolvi debeat, ac de intelligentia Conſtitutionum Apoſtolicarum de ipſa agentium.*
3 *De origine, antiquitate, & cauſa fidæ.*
4 *Plura loca ſeparata, num ad unum ſtatum redacta, ex deſtinatione dici poſſint conſtituere unum, & idem corpus, & territorium, & nu.* 7.
5 *Civibus, & Incolis in ſuo Territorio licitum eſt de paſci jure civico.*
6 *De communione plurium Civitatum vel locorum in promiſcuo uſu territoriorum, & paſcuorum.*
7 *De eadem concluſione, de qua nu.* 4.
8 *An hujuſmodi communiones vel deſtinationes fieri poſſint in præjudicium alterius.*
9 *Obſervantia tanquam interpretativa in propoſito attendenda.*

DISC. XCV.

1 CUm attentis antiquis conſtitutionibus, Pii II. Alexandri VI. & aliorum Pontificum, plures eſſent exortæ difficultates circa ſolutionem fidæ, quæ debetur dohanæ patrimonii pro paſcuis animalium, Gregorius XIII. in ejus conſtitutione 46. in Bullario veteri Sixti V. ad omnes controverſias dirimendas, expreſsè declaravit (ſunt verba præciſa) *quod non ſolùm forenſes, & qui extra provincias Dohanæ ſubjectas degunt, fidam prædictam ſolvere teneantur, ſed etiam omnes, & ſinguli provinciales in prædictis provinciis quomodolibet ſubjectis tam intra ſtangam, quàm extra, & tam ſi bullettam ſibi dari fecerint, quàm non, pro quibuſvis eorum animalibus in paſcuis alienis paſcentibus &c.*

Prætendentibus autem Dohanerii exigere fidam ab incolis plurium Oppidorum, & locorum, Bracchiani Statum conſtituentium, ex eo quo ab unius loci territorio ad illud alterius ejuſdem Status ad paſcendum cum animalibus accederent, prodiit de anno 1633. ſententia Præſidiis Dohanarum condemnans dictos incolas ad ſolutionem fidæ eo ipſo quod paſcua ſumant in alieno territorio extra illud propriæ Terræ ſeu loci, quamvis accedant ad Terras, vel loca ejuſdem Status Bracchiani, quæ tamen ſententia ob interpoſitam appellationem ad Cameram amplius non proſequutam, nullum habuit effectum, neque executioni demandata fuit, vel aliud motivatum uſque ad annum 1664. quando moderni Dohanerii prætendentes appellationem deſertam dictæ rei judicatæ executionem petierunt. Unde datum fuit per Cameram ſolitum dubium, an conſtaret de re judicata, vel potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum. Et pro negativa reſolutione primæ partis dubii & ſucceſſivè pro affirmativa ſecundæ, plures adducebantur nullitates ſuper quibus utpotè conſiſtentibus in facto, atque concernentibus non benè ſervatum ordinem judiciarium, non multum Advocatis incumbebat immorari, cum juxta Curiæ ſtylum ad cauſæ patronum potiùs id pertinere ſoleat.

2 Quatenus verò, ceſſantibus nullitatibus, recurrendum eſſet ad injuſtitiam, cujus ratione receptum eſt rem judicatam impediri, quia ſententia injuſta nunquam tranſit in judicatum, vel ſaltem fit locus reſtitutioni in integrum. Licèt alii hujus Univerſitatis, & hominum defenſores in eo inſiſterent, hanc fidam, vel per exteros vel ſubditos, eſſe ſolùm ſolvendam pro illis animalibus, quæ à locis extra dohanam ad illam introducuntur, ſive pro animalibus eorum, qui pleriſque fidæ ac dohanæ privilegiis, & franchitiis uti volentes affidantur, ſecus autem ubi una vel altera ratio ceſſat, quia ceſſante ratione, ceſſare quoque debet onus ſolutionis, adducendo in his terminis auctoritatem Otterii de paſcuis, *cap.* 34. *num.* 11. *cum ſeqq.*

Et his ego pro eadem Univerſitate contra Dohanerios 3
ſcribens, pro hujuſmodi intellectus comprobatione, ac Apoſtolicarum conſtitutionum congrua interpretatione adderem peculiarem ac originariam fidæ naturam, ut nempè ſit vectigal apud antiquos etiam Romanos cognitum, fiſco ſolvendum ob paſtum, qui in publicis, vel alias à Principe deſtinatis locis conceditur ovibus, aliiſque animalibus ab una regione ad alteram pro aeris caliditate vel reſpectivè frigiditate confluentibus, ut ex Rebuff. *in l.* 1. *nu.* 1. *Cod. de paſcuis publicis lib.* 11. & Frecc. *de ſubfeud. lib.* 2. *auctor.* 46. *num.* 11. & 12. *ac aliàs* deducebam in conſimili controverſia inter hos Dohanerios & Cives Romanos depaſcentes intra diſtrictum, ut in Romana fide *diſcurſ. ſequent.* itaut propriè requiratur tranſmigratio de regione ad regionem, quodque peculiaris qualitas loci, in quo ſunt paſcua ſibi per Principem reſervata, vel alias deſtinata, ſit cauſa ſolutionis hujuſmodi oneris.

Nihilominus prædictæ Gregorianæ Conſtitutionis verba ſuperiùs regiſtrata magnam difficultatem mihi inferebant, cùm generaliter & indefinitè ſtatuatur, omnes in paſcuis alienis depaſcentes ad hujuſmodi ſolutionem teneri, ſive ſint exteri, ſive comprovinciales, ac ſive ſumant bullettam ſive non (quod eſt uti vel non uti privilegiis fidæ,) unde propterea concurrentibus verbis claris, locum non eſſe dicebam gloſſis, argumentis & illationibus ad regulam text. *in l. ille aut ille §. cum in verbis ff. de leg.* 3. quam receptum habemus in omni materia procedere *ut dec.* 44. *nu.* 14. *part.* 11. *recent.*

Proindeque cauſæ punctus in eo conſiſtere videbatur. An ſcilicèt hujuſmodi homines exeuntes à propriæ patriæ finibus, & depaſcentes intra fines alterius loci ad eumdem ſtatum ſpectantis, dicantur depaſci in ſuo vel in alieno, cum hoc ſolum requiſitum pro fidæ ſolutione à dicta Gregoriana Conſtitutione deſideratum videatur reſpectu animalium intra dohanæ terminos exiſtentium, ut ſcilicèt exeundo à proprio ſumant paſcua in alieno territorio.

Ex duplici autem fundamento dicebam non eſſe in caſu 4
dictæ Conſtitutionis, proindeque non verificari dictum requiſitum depaſcendi in alieno. Vel quia ſcilicèt ex antiquorum Ducum Bracchiani deſtinatione, incolarum etiam conſenſu munita, totus hic Status, quamvis complexivus plurium Oppidorum & caſtrorum, quorum ſingula erant antiquitus ſeparata proprium territorium habentia, effecta eſſent unum corpus, itaut eſſet unum & idem territorium, in quo omnes dicantur cives depaſcentes in ſuo territorio jure civico ad text. *in l. in tantum, §. Univerſitatis ff. de rerum diviſ. §. Univerſitatis Inſtitut. eodem, l. omnes Cod.* 5
de oper. publ. l. dum virum Cod. de decurion. lib. 10. *cum concordant.* per Covar. *practicarum q.* 37. *nu.* 1. Bertran. *conſ.* 37. *vol.* 1. Otter. *de paſcuis c.* 3. & 4. & habetur in d. Romana fide *diſc. præced.* & in Spoletana, ac in Tuſculana, & aliis, *ſub tit. de ſervitutibus ad materiam paſcuorum.*

Vel quod poſito etiam, ut iſta eſſent loca omninò diſtincta, quarum ſingula proprium ac ſeparatum haberent ter- 6
ritorium, adhuc tamen inter eadem induci potuerit in jure non prohibita ſocietas ſeu communio territoriorum & paſcuorum, de qua communione Theſaur. *deciſ.* 71. & 72. Rovit. *ſuper pragmat. in rubr. de paſcuis num.* 13. & 17. *cum ſeqq. & in pragmat. 1. de Salario eorum nu.* 30. & 31. ubi Laganarius in additionibus. Qua communione poſita, pariter reſultat ceſſare dictum extremum depaſcendi in alieno, quia ſocii dicuntur domini inſolidum pro communi illius rei, quæ in communione poſſidetur.

Quod autem ea loca, quæ prius erant ſeparata, proprium territorium conſtituentia, vel ad alienum territorium 7
pertinentia, efficiantur de altero territorio, ac naturam immutent ex deſtinatione patris familias, ultra generalem diſpoſitionem text. *in l. ſi cui ædes de leg.* 3. & *l. ex facto, ff. de hæred. inſtitut. cum concord.* per Fab. de Anna *conſ.* 121. Rovit. *conſ.* 101. *lib.* 2. & Rot. in Melevitana fideicommiſſi

13.Maii 1652.Bichio, & Bonon.liquidationis 4.Julii 1664. Emerix, de qua causa habetur actum *sub tit.de legatis*, ubi an prædium materialiter separatum dicatur cum altero ex destinatione idem vel connexum. Adducebam in terminis magis approximantibus plenè deducta per Menoch. *cons.* 147.Decian.*cons.*40.*lib.*4.& Cephal.438. & *seqq.* in quibus firmatur, castra, Vallis, & Monthionis quæ priùs erant de finibus & territorio Messanæ Civitatis, effecta esse de Statu & territorio Plumbini,dum ab istius Domino acquisita erant, & huic Statui incorporata, & de quo in Messanen. *sub tit.de feud.disc.*54. & *seqq.*

3 Quando autem unus vel alter actus, incorporationis scilicèt, vel communionis, haberet recens initium post dictam Gregorianam Constitutionem, jam in proposito servari cæptam, quia nempè ista territoria ad effectum de quo agitur eo tempore jam habita fuissent pro separatis. Et tunc, ad veritatem reflectendo, tam de unius, quàm de alterius motivis viribus satis dubitarem, cùm hæc à subditis in præjudicium superioris, atque ad ejus legem fraudandam fieri non posse probabilius videatur. Verùm quia tractabatur de facto antiquo, & longè prius quàm dicta Constitutio emanaret, cum sensu etiam veritatis, hæc motiva vel eorum alterum, præsertim secundum communionis magis jure probatum, atque in Orbe, præsertim verò in Italia frequens subsistentiam habere credebam, accedente etiam observantia, non tanquam præscriptiva, sed tanquam interpretativa, quo casu non obstat decretum irritans, in Constitutione contentum.

SABINEN. FOCATICI AD PETITIONEM PRINCIPIS BURGHESII.

Responsum pro veritate.

An & quando filius dicatur vivere seorsum à patre, ut diversum focular constituat, ac pater familias, censeatur ad effectum onerum, collectarum, & contributionum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An de jure cognitum sit onus collectæ quod solvitur per focularia.*
3 *Pater & filii insimul viventes unam domum seu unum focular constituunt.*
4 *Distinguuntur plures casus ad effectum videndi, quando filius vivens seorsum à patre dicatur pater familias necne.*
5 *De distinctione ad hunc particularem effectum onerum, & contributionum.*
6 *Unio vel separatio vitæ attenditur magis formaliter quàm materialiter.*
7 *Filii familias possunt esse Decuriones, ac habere alia officia publica civitatis.*

DISC. XCVI.

1 CUm in aliquibus castris de temporali dominio Principis Burghesii, ex antiquissima consuetudine, vasalli cives & incolæ solverent quodam onus seu recognitionem per focularia, vulgò *focaticum* nuncupatum, ad rationem unius scuti pro foculari, seu plus vel minus, ut singulorum consuetudo exigit. Exorta est dubitatio inter ejusdem Principis Affictuarium, & aliquos vassallos, qui habentes patrem adhuc viventem, & solventem dictum onus, vivebant cum propria uxore, & filiis in domo separata cum proprio labore, & industria. An scilicèt ab istis etiam deberetur focatticum, quod ab eorum patre respectivè solvebatur, præsertim in castro nuncupato de *Porcilis*. Unde propterea ex parte dicti Principis, integerrimè nolentis, vasallos præter jus, & justitiam gravari, pro veritate consultus. Ad ejusdem, ejusque Affictuarii favorem stantibus facti circumstantiis respondendum esse credidi.

Ad quod probandum censui præmittendum, hanc oneris speciem per focularia seu domus fumantes Domino vel
2 communitati solvendam esse antiquam, cum de ea mentionem habeant, Bal.*in l.prima §.quod si nemo, ff.quod cujusque univers.nom.nu.*5. & Boer.*decis.*212.*nu.*4.Et ex modernis Apont.*de potest. Proceg. tit.de regal.impos.§.8.num.*33.& 35.Rovit.*pragm. prima de jur. & exact.fiscal.num.*1. Capobl.de Baron.*pragm.*10.*num.*36. & *per tot.* Marott. *de collect. seu bonatenentia cap.*3. *nu.*6.7. & 11.apud quos & alios per eos allegatos habetur, hanc speciem usitatam esse etiam antiquis temporibus Romanorum, & comprobatur etiam ex eo onere salis, & focatici quod Camera Populi exigere solebat in aliquibus locis adjacentibus Urbi, juxta deducta in Romana gabellæ plani, seu equorum *hoc eodem tit. disc.*72. ideòque ista consuetudo alias antiquissima, & immemorabilis, dici non poterat exorbitans, potissimè quia super illa nulla aderat suspicio concussionis, non de facili admittenda in Statu Ecclesiastico, & fortiùs intra districtum Urbis ob vicinitatem Papæ ejusque officialium majorum, ut sunt Gubernator Urbis A.C. Vicarius, & Senator, prætendentes habere cumulativam, ac de facili recipientes vassallorum querelas, & recursus, ad quos hujusmodi castrorum habitatores sunt satis prompti, & faciles, ut pluries in sua materia *sub tit. de jurisdictione, & foro competenti*, & advertitur in Sabinen. Status montis libretti *sub tit. de feud. disc.*65.

Hoc igitur præmisso, Quatenus pertinet ad punctum controversiæ, admittebam regulam ex parte vasallorum deductam, quod idem est focular ac familia, quæ unica 3
dicitur patris, & filiorum insimul viventium, quamvis filii quoque uxores haberent, ac filios procreassent, quia id operabitur ejusdem familiæ numerositatem, non autem multiplicitatem, ideòque adhuc etiam ad hunc effectum unica dicitur, ut non nisi uno foculari onus solvi debeat, ut ex Bald. *in dicta l. prima, quod cujusque univers. nom.* Capobl.*dicta pragm.*10.& aliis allegatis Marotta *dicto cap.* 3.*nu.*8. Dicebam verò punctum esse in applicatione, quando scilicèt pater, & filii dicantur ita insimul vivere, quod unam familiam vel unum foculare constituant, vel potiùs duo seu plura separata.

Quia verò agentes pro vassallis deducebant ea, quę apud Doctores habentur super quæstione præsumptæ emancipationis, seu super actibus constituentibus aliquem patrem 4
familias, ad effectum validitatis contractuum, aliosque effectus exinde resultantes. Idcircò ad æquivoca tollenda advertebam, distinguendos esse casus seu quæstiones. Aliud enim est agere de quæstione, quę inter ipsos patrem & filium principaliter agatur super statu patriæ potestatis, vel respectivè emancipationis, quam unus eorum altero invito ex habitatione seorsum aliisque actibus deducere prætendat. Et in his terminis, cessante emancipatione expressa, non sufficit sola habitatio seorsum, nisi concurrant alia inditia, quod patre sciente, & patiente, filius se gesserit pro patre familias, cum lapsu temporis notabilis, super quo discrepant DD. an requiratur tempus viginti, vel sufficiat decem annorum, ut liquet ex deductis per Menoch.*lib.*3.*præsumpt.*131. Mascard. *de probat.concl.* 599.Franch.& *adden.dec.*10.de Marin.ad Revert.*dec.*354. Polidor.Rip.*singular.obser.*102.ubi benè.

Aut agitur incidenter ad alios effectus, putà validitatis contractus seu obligationis cum tertio, cum similibus, Et tunc sufficit quasi possessio status patris familias cum bona fide contrahentis, Franch. *dicta decis.* 10. *num.* 4. Otthob. *dec.* 16. ubi de distinctione inter bona vel mala fide contrahentem, Rot. *dec.* 184. post Zacch. *de oblig.* & in sua materia *sub tit. de credito*, ac sub altero *de contractibus &c.*

Ad istum verò præcisum effectum onerum solvendorum per focularia, seu per domos fumantes apud Boer. *dicta decis.* 212. *numer.* 4. Capoblan. *dicta pragm.* 10. *numer.* 37. Marott. *dicto cap.* 3. *numer.* 8. *cum seqq.* & alios apud eosdem, proceditur cum distinctione, quam credebam juridicam, & veram, Quod aut pater, filii, & nepotes vivunt sub unico tecto, & ad unicam mensam, sub illa vitæ societate, cum qua pater, filii, & descendentes insimul vivere solent, & omnes habendi sint pro unico foculari, quia in effectu est unica familia, quamvis haberent proprium peculium castrense vel quasi, seu adventitium, cum id non repugnet qualitati filii familias. Aut vivunt sub proprio tecto, & propria mensa seu vita separata à patre, itaut non vivant omnes sub dicta societate vitæ, atque, ut nostri dicunt, ad unum panem, & unum vinum. Et tunc licèt quo ad alios effectus non sit solutum vinculum patriæ potestatis, reputantur tamen diversa focularia, quia in effectu sunt diversæ familiæ, quarum pater, & filius respectivè sunt caput, dictaque onera propriè solvuntur per capita domorum.

Dictam verò vitæ societatem vel separationem, intelligendam esse dicebam potiùs formaliter, ac spectata ratione oneris, quàm materialiter. Si enim ob angustiam domus paternæ, contingat unum vel plures filios, qui uxorem duxerunt, ad filios procreandos familiam augent,
6 cogi aliam contiguam domum habitare, non dissoluta tamen in effectu dicta vitæ communione, tunc ista separatio domorum materialium non videtur considerabilis. E converso autem si omnes vivant in eadem domo materiali sed quilibet distinctè cognoscat suum, ac se suamque familiam regat, habendi sunt pro pluribus, ut per Rovit. *pragm.prima ad Sen.Consul. Maced.* Surd.*cons.* 459. *num.*22. Rot.*decis.*527.*part.*1.*recent.num.*6.& per tot.adden.ad Gregor.*dec.*182.*num.*9.Et sic punctus est in modo vivendi, & an verè una vel duæ familiæ dicantur, habentes unum, vel respectivè duo capita.

Motivabatur ex parte Affictuarii, quod isti patrem ha-
7 bentes gererent munia publica Communitatis, unde inferebant, quod ita se gererent pro patribus familias. Sed non videatur hoc motivum considerabile, quando in effectu sub patre ut supra vixissent, quoniam id non adversatur patriæ potestati ad text.*in l.filio in potestate, C.de Decur. lib.*10.Bertachin.*in repertor.verbo Syndicus*, Rovit. *pragm.* 5.*de dmiæistr.univ.n.*27.

Hinc proinde, attenta præsertim qualitate personarum, & locorum, & observantia locorum adjacentium, concludendo respondi, dictos filios uxoratos, & vitam formaliter separatam ducentes, constituere diversa focularia, & teneri ad focaticum, ultra illud quod solvit pater, eumdemque sensum habuit alter Advocatus pariter pro veritate requisitus, unde ita exequutum fuit.

ANNOT. AD DISC. XCVI.

DE ista materia filii familias, quando habendus veniat pro patre familias, agitur *sub tit. de alien. & contract. prohibit.disc.*37.

PRÆNESTINA PLAZZATICI AD PETITIONEM PRINCIPIS BURGHESII

Responsum pro veritate.

De onere seu vectigali nuncupato plazzaticum seu plateaticum quid significet, & impositum pro animalibus aliisque bonis, quæ vendantur, an debeatur pro animalibus, vel aliis rebus venditis extra locum seu territorium.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Licet allegare Calepinum, ad quem etiam in causarum decisione recurrendum est.*
3 *Plateaticum quid significet.*
4 *Quid significet onus nuncupatum* la piazza.
5 *De verbo* vectigal *quid significet, & quod in his materiis non stetur in stricta significatione verborum.*
6 *Bona, quæ colliguntur in propriis prædiis non veniunt sub nomine mercium, & sub bannis.*
7 *De loco, in quo solvenda sit gabella de bonis, quæ contractantur remissivè.*
8 *Gabellæ assimilantur decimis, & eis licèt arguere.*
9 *Decimæ animalium, quæ in diversis locis pascua sumunt, cui debeantur.*
10 *Pro eadem re; duplicata gabella solvenda non est.*
11 *Absentia causativa seu occasionalis non causat absentiam neque tollit domicilium.*
12 *In materia gabellarum, & vectigalium satis deferendum est observantiæ.*
13 *Etiam observantiæ locorum viciniorum.*
14 *De considerationibus, ex quibus onus dicatur personale, ac attendatur sola subjectio personarum.*

DISC. XCVII.

1 IN Oppido seu Castro Olevani, per loci Dominum exigi solent quodam onus vulgò nuncupatum *Plazzatico*, pro frumento, vino, aliisque frugibus, quæ extrahantur, ac etiam pro animalibus, lana, & aliis, quæ vendantur ad formam antiqui Statuti, cujus præcisus tenor talis est. *Item quod quicumque extraxerit de dicto Castro granum, vinum, hordeum, & generaliter quodcumque bladum, teneatur pro qualibet salma Curiæ denarios quatuor pro plazzatico. Pro animalibus verò, lana, panno, & generaliter pro omni mercantia teneatur pro plazzatico denarios decem pro libra pretii, quo venduntur salvis rebus Nobilium, & Eccleſiarum, de quibus non teneantur ſolvere plazzaticum, ut consuetum est.*

Cùm autem juxta ferè omnium locorum necessariam consuetudinem, oves in quadam anni parte à territorio extrahi, & ad alia loca traduci soleant pro sumendis pascuis, quæ tunc in proprio loco congrua non habentur, juxta ea, quæ adnotantur *in Romana fidæ hoc eodem tit. disc.* 94. atque casus frequenter præbeat hujusmodi animalia, in toto vel in parte vendi, dum in diverso loco, ut supra morantur. Hinc orta est dubitatio, an de hoc pretio plazzaticum deberetur. Et pro veritate desuper consultus per Principem Burghesium dicti loci Dominum, in eo modico spatio quod juxta Curiæ stylum Advocatis, in quolibet respectivè negotio conceditur, memoria, vel diligentia non tribuit tractantem casum in specie seu in individuo.

Quare discurrendo punctum per generalia, vel similia, ut juxta nostrorum majorum exemplum, quando speciali defunt, in judicando vel consulendo facere oportet, curavi indagare hoc vocabulum, ejusque usum vel significationem, ut exinde ad decisionem inferri posset. Verum id parum profuit, quoniam tam attenta significatione quam usu, congruere non videbantur ad rem.

In jure siquidem apud Alberic.*in dictionario, Calvinum in lexicon*, ac Alciat. & Rebuff. *sub tit.de verb. signif.* illud non reperitur, minusque apud Calepinum, ad quem etiam per juristas & pro causis decidendis recurrendum esse, ac 2
licitè posse allegari admonet Franch.*decis.*662.*num.* 17.solumque *in Almathea Onomastica*, ita tamen quod non de facili desumatur locus unde traxerit, dicitur plateaticum esse tributum, viarum publicarum nomine impositum, qua significatione attenta ad rem, non faciebat, dum intra di- 3
strictum illarum viarum, quæ verè publicæ sunt, alias Consulares seu Prætoriæ, cura non est Baronum seu Domicellorum, minusque in reliquo Statu, sed Ædium & Præsidis viarum, juxta ea quæ habentur in Rentina viarum, ac in aliis hoc eod.tit.*ad materiam viarum disc.* 141. ideòque non congruit, quod Baro exigeret onus vel tributum pro ea re, quæ sibi non incumbit, & in cujus causam nihil erogat, nisi in ratione taxæ vel contributionis more aliorum possidentium.

Usitatum est istud vocabulum in investitura feudali Regnorum utriusque Siciliæ, ut patet apud Cayc.*in sua investitura*, verbo *plateis, & juribus platearum fol.*115.*columna* 1. & relativè ad eum Borell. *de præstantia Regis Catholici cap.* 23. *num.* 23. ac etiam eumdem terminum enunciat Capobl. *de Baron. tom.* 2. *cap.* 9. *num.* 12. nemo autem ad ejus vocabuli significationem descendit, atque Capyc. se refert ad dicta vel dicenda sub verbo *Vectigalibus*, ac sub verbo *Dohanis vel gabellis*, unde liquet ipsum hæc omnia habere pro synonymis. De hoc autem *plateatici* vocabulo habetur per Rotam in Rom. plateatici 25.Junii 1650. 22. Maii 1651. & 12. Junii 1656. Meltio, sed ad alium effectum.

Desumendo autem hanc significationem à praxi vel usu, neque ad rem facere videbatur, in Regno enim Siciliæ citra seu Neapolis istud onus seu vectigal vulgò nuncupatum 4
la Piazza est frequens, alicubi possessum per Barones ut frequentius, alicubi verò ex Regia etiam concessione per Episcopos vel Ecclesias, ut præsertim est in Civitate Bovini ex deductis *in Bovinen.sub tit.de jurisdictione*, ubi de puncto, an pro hujusmodi oneris exactione Episcopus adhibere possit censuras & arma spiritualia, & de altro puncto, an Baro vel Communitas in præjudicium Episcopi concedere possit forensibus ibi mercantibus civitatem inducentem exemptionem ab hoc onere, quod juxta communem usum solvitur per solos forenses pro industriis & mercantilibus contractationibus, non autem per Cives, unde propterea desumendo significationem ab hoc usu, neque congruebat, dum attenta loci qualitate, ac etiam observantia, civium potiùs onus est, quam exterorum, quorum nulli vel rari in loco mercandi causa esse solent.

Quare dicebam in his materiis vim constituendam non esse in verbis seu vocabulis, eorumque stricta, & propria significatione, sed potiùs in usu seu observantia, à quibus pendet, pro qua specie oneris usurpetur, quoniam in jure, vectigalia, collectæ, tributa, super indicta, 5
gabellæ, & similia, suas habent proprias ac peculiares significationes inter se distinctas, & tamen ex communi usu, unum vocabulum pro altero usurpatur, ac habentur pro synonymis, ut in specie vectigalis, *habetur in Romana Dohanæ, & in aliis hoc tit.* quod propriè importat illam

septimam seu octavam partem, quæ Principi vel Reipublicæ solvitur pro mercibus, quæ ad portum, Civitatem, vel emporium vehuntur, & introducuntur, propriè dictum à vehendo, & quod alias *telonia*, seu *armandia*, & frequentius *Dohana* dicitur, & tamen passim usurpatur pro quacumque publici oneris specie, ut per Capyc. *in dicta investit.feudali* verbo *vectigalibus*, plenè Balzaran. *de feudis in cap.unico*, *quæ sint regalia* verbo *vectigalia nu.* 1. *& seq.* Borell. *de præstant. Regis Catholici c.* 11. *& communiter*, ideòque jus non est in verbis, sed in re.

6 Quatenus igitur ad rem pertinet, observabam istud dici non posse onus civibus, & incolis impositum ratione industriæ, seu mercaturæ, dum illud debetur etiam de frumento aliisque frugibus, quę in prediis, & fundis colliguntur, quod non importat mercaturam, neque regulariter venit sub bannis prohibentibus extractionem, ut benè cæteris allegatis, Ann. *singul.*49 *&* 50.

Minusque dici posse videbatur esse gabellam contractus, cum restricta non esset ad solam venditionem, sed percuteret etiam extractionem ut supra. Ideòque mihi probabilius videbatur istud esse onus merè personale impositum ipsis civibus, & incolis, ita commodius & magis insensibiliter exigendum ex bonis, & frugibus quæ extrahuntur seu venduntur. Quo posito non spectatur locus, ubi actus

7 venditionis sequatur, sed spectatur persona, quàm bona sequuntur, & sic non intrant quæstiones, de quibus Guttierez *de gabellis q.*104. *& seqq. in specie q.*107. de animalibus, quæ ducuntur de loco ad locum, cum revera intrare non videatur localitas, præsertim verò si in loco, in quo fiat vēditio, nulla gabella vel aliud onus, ipsius venditionis ratione solvatur.

8 Probari hæc mihi videbantur cum terminis decimarum congruè ad rem facientibus, quoniam *ut hoc eod. tit. ad hanc vectigalium materiam frequenter habetur*, juxta magis communem, & receptam opinionem, gabellæ & vectigalia dicuntur quædam species decimæ temporalis, quæ principi solvitur adinstar decimæ spiritualis, quæ præstatur Deo, ejusque loco Parochis, & aliis divina ministrantibus.

9 In terminis etenim decimarum solvendarum ex ovibus, aliisque animalibus, quæ non per integram anni partem pascua sumunt in patria, seu in domicilio domini, sed in aliis regionibus, disputant DD. cui Parocho illæ debeantur, & dato concursu alteriùs decimatoris, necnon præsupposito, quod hæc esset decima potiùs realis seu prædialis, quam personalis, magis communiter concludi videtur eas spectare ad utrumque decimatorem pro rata, secus autem ubi cessaret dictus duplicis decimatoris concursus, tunc enim reputantur potiùs decimæ personales solvendæ per Dominum ratione industriæ, ideòque ejus persona, seu subjectio attendenda est, non curato, an in uno vel altero loco animalia morentur, & pascua sumant, ut patet ex collectis per Barbos. de Parocho *cap.*28. *§.*2. *nu.*38. *cum seqq.*

10 Ideòque cum supponeretur, in loco venditionis aliam solutam non esse gabellam, videbatur cum his terminis procedendum esse, spectata persona Domini, & possessoris, secus autem ubi alteram gabellam ibi solvere oportuisset, cum tunc obstare videretur conclusio, quod pro eadem re, seu eodem actu duplicata gabella præstanda non est, Cyriac. *controv.* 646. *num.*7. ubi allegantur Alex. *cons.* 143. *num.*6. *lib.*6. Corneus *cons.*106. *num.*6. *vol.*4. Licèt super hoc nihil determinatè affirmaverim, utpotè extra quæsiti oportunitatem, dum ex facto cessabat difficultas.

11 Clariùs verò hæc sibi locum vendicare dicebam, quia hujusmodi animalium absentia à loco erat occasionalis, pro necessitate scilicèt sumendi pascua, quæ in propria patria certa anni parte haberi non possunt, animo redeundi. Hæc autem absentia non tollit domicilium, ac permanentiam in loco, utpotè causativa seu occasionalis juxta communem, & receptam conclusionem, de qua Felin. *in c. Rodulphus nu.*13. *&* 14. *de rescriptis*, ubi loquitur de seipso, Cyriac. *contr.*292. *nu.*31. apud quem cæteri, & habetur plures, ad materiam civilitatis *sub tit. de præeminentiis*.

12 Et si quæ superesset difficultas, illam omninò cessare dicebam ex observantia, quæ in omni materia est optima interpres, magis verò in hac materia vectigalium & gabellarum, in qua habet aliquid peculiare ac totum facit ad text. *in l. fin. Cod. Vectigalia nova l. si publicanus §. finali, ff. de publicanis* DD. communiter, de quibus Bertazzol. *cons. crim.*256. *n.*12. Surd. *cons.*470. *nu.*15. Cyriac. *controv.*222. *nu.* 18. *& frequenter in aliis hoc eod. tit. ad hanc materiam*. Potissimè quia ista observantia seu consuetudo particularis conformare videtur cum observantia seu consuetudine generali Provinciarum præsertim adjacentium in utroque Abrutio ultra & citra, ubi major assis illorum incolarum consistit in gregibus ovium quæ pro notabiliori parte anni morantur, vel in Apulia, vel in maritimis Status Ecclesiastici, & tamen in supportatione onerum de eis habetur ratio, ac si loco, inspecta persona Domini & possessoris. Ideòque tanquam in casu expressè in jure non deciso, recètè confugiendum est ad observantiam seu consuetudinem adjacentium regionum, ex collectis per scribentes apud Prat. *responso crimin.*46. *nu.* 56. *cum seq.* & de consuetudine vicinarum Civitatum seu regionum aut Ecclesiarum habetur in Forosempronien. seu Eugubina emphyteusis coram Coccino *decis.*257. *nu.*9. *& seqq. par.*11. *recent.* & est conclusio tam hoc tit. quàm in aliis frequenter deducta, utpotè frequens, & recepta. 13

Satisque ad ita sentiendum me impulit consideratio, quod statutum demandat hujusmodi oneris solutionem, etiam pro extractione frumentis, vini, aliarumque frugum, quæ colliguntur in propriis prædiis, & in quibus non intrant termini industriæ seu mercaturæ, ut apud Ann. *d. singul.*49. *&* 50. *cum ibi allegatis*, si enim pro istis hoc onus solvitur, multò magis pro industriis, & negotiationibus.

Ac etiam spectata qualitate loci, cùm non sit Emporium, vel locus mercantilis, ad quem concurrunt negotiantes, itaut ibidem probabiliter omnium bonorum, & mercium, vel saltem majoris partis contractatio sequatur, sed quasi pernecesse oporteat, tam fruges & bona, quam animalia, lanas, pannos, & alia hujusmodi extrahere, ac alio traducere, ut vendantur; unde propterea istud onus alias ferè in nihilo remaneret verificabile, atque facilimè, occasione hujusmodi extractionis exclusivæ fraudis, ita eludere solutionem ejusdem oneris, absque eo quod dici possit id factum esse in fraudem, stante dicto justo motivo, seu causa extrahendi, ut in proposito extractionis animalium vel bonorum de loco ad locum ponderatur apud Guttier. *loco supra citato*, unde remaneret lex omninò elusoria imposita potiùs verbis, quam rebus. Ideòque ex pluribus ita concludendum censui, attenta potissimè qualitate loci, in quo non nisi pro modo facultatum, & ista occasione incolæ videntur collectabiles, seu habiles ad supportationem hujusmodi oneris Domino præstandi. Ac etiam stante exceptuatione Ecclesiarum, & Nobilium, quod propriè comprobare videtur istud esse onus merè personale ipsorum subditorum, & incolarum, ita cum his occasionibus commodius ferendum, ideòque ad solas personas respectus habendus est.

Post hæc scripta reperi gravem Doctorem Sebastianum de Neap. *ad Capit. Regni* 193. *incip. in singul.* juxta compilationem Jo: Anton. de Nigr. *nu.* 8. ubi procedit cum eisdem distinctionibus, & an ocasione nundinarum seu alia occasione alibi animalia vendantur, & an in loco in quo venduntur, aliud supportetur onus necne, unde lætatus sum, quod etiam sine speciali auctoritate dixi idem, quod nostri majores dixerunt, & cum hoc Doctore, solùm eum laudando, pertransit de Marin. *resol.*35. *num. fin. lib.*2.

ROMANA TAXÆ NURSINORUM PRO UNIVERSITATE NURSINORUM, ET CASSIANORUM VENDENTIUM AVES, ET CARNES SILVESTRES NUNCUPATOS CAMPIFLORÆ.

CUM NURSINIS, ET CASSIANIS PISCIUM VENDITORIBUS NUNCUPATIS PISCARIÆ

Casus decisus per Cameram pro Universitate Campifloræ.

De contributione debita Universitati alicujus artis vel exercitii per homines illam artem exercentes. An debeatur licèt artem non exerceant, vel alteri universitati sint adscripti. Et an conventiones habitæ per prædecessores obligent successores idem habentes exercitium.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Obligatio illorum de Universitate proprio etiam nomine se obligantium an substineatur, si obligatio ipsius Universitatis non subsistat.*
3 *De pluribus exemplis, ut una obligatio respectu unius sit valida, & respectu alterius invalida.*
4 *Obligatio quando dicatur causativa seu occasionalis, itaut cessante causa cesset.*

5 *Artifex*

5 *Artifex vel alter se adscribens alicui universitati vel Collegio, an perpetuo sit addictus illis oneribus.*
6 *Notarius si efficiatur Doctor an remaneat Doctor.*
7 *Universitas semper est eadem, licet personę immutentur.*
8 *Quando dicantur una vel plures universitates, & an una formalis divisa esse possit in plures materiales.*
9 *Unus & eidem an possit esse civis plurium Civitatum, seu adscriptus pluribus vel universitatibus.*

DISC. XCVIII.

1 NUrsini, & Cassiani ab antiquissimo tempore artem venditorum avium, & carnium silvestrium in Urbe exercentes, suamque Universitatem, more aliarum artium vel ministeriorum constituentes, cum tempore quadragesimali, ne otiosi manerent, exercitium vendendi pisces per Civitatem assumere cœpissent, se illis opposuit Universitas fori piscarii complexiva omnium pisces vendentium vel aliàs contractantium, prætendendo ex privilegiis, vel antiqua consuetudine, hujusmodi exercitium absque ipsius Universitatis ejusque Consultum licentia explicari non posse. Unde litem habuit cum dicta Universitate Nursinorum, & Cassianorum, cum qua de anno 1583. deventum est ad concordiam, per quam conventum fuit, ut soluta singulis annis per dictam Universitatem Nursinorum, & Cassianorum dictæ Universitati fori piscarii quadam præstatione, liberum eis esset absque alia Consulum licentia pisces vendere.

Tractu temporis, plerique ex dictis Nursinis, & Cassianis, huic novo exercitio magis quam antiquo se tradentes, constituere cœperunt quamdam speciem Universitatis distinctæ ab illa venditorum avium, & carnium silvestrium, itaut vulgò dicerentur Nursini Campifloræ, & Nursini piscarii, ac propterea isti denegare cœperunt antiquæ Universitati omnium hujusmodi nationalium dictas artes exercentium complexivæ taxas, & collectas pro ejus onerum supportatione, per singulos singulis annis solvi consuetas. Sed de anno 1627. deventum est ad concordiam, per quam illi in foro piscario existentes, promiserunt solvere Universitati nuncupatæ Campifloræ singulis annis scut. 15. pro reficienda jactura mensæ Conservatorum, & quasdam alias summas pro aliis oneribus, & de anno 1637. ortis denuò dissidiis, plerique ex dictis nationibus piscium venditores, denuò promiserunt dictam concordiam observare, obligando se ipsos, eorumque hæredes, & bona etiam propriis, & privatis nominibus, prout de facto per plures annos continuarunt.

Defunctis autem pro majori parte dictis obligatis, atque per alios superstites mutato exercitio, vendendo scilicèt pisces, non per Urbem ut priùs, sed in petris, & apotecis, unde prætendere cœperunt fecisse transitum in Universitatem generalem omnium piscariorum. Novis autem nationalibus tanquam non obligatis prætendentibus se non teneri ad dictam collectam de facto denegatam. Hinc propterea ortæ fuerunt novæ controversiæ, super quibus introducta lite in Camera, emanarunt duæ sententiæ contra Universitatem Campifloræ, declarando nullam ei ad dictam taxam seu collectam competere actionem contra dictos Nursinos, & Cassianos piscium venditores.

In hoc autem statu in tertia instantia ad causæ defensionem per dictam Universitatem Campifloræ evocatus, visis præcedentium instantiarum scripturis hinc inde datis, credidi dictas sententias utpotè injustas non posse substineri, dictamque Universitatem Campifloræ, non benè defensam, justam fovere causam. Pro faciliori tamen resolutione distinguendas censui inspectiones inter personas propriis nominibus obligatas adhuc viventes, & alias non obligatas, solo jure universali adstringendas.

2 Primo casu clarum videri dicebam illos teneri, quamvis etiam admitterentur respectu successorum. Et corporis universalis obligationem non substineri. Stant enim benè simul obligationem Civitatis esse invalidam, & tamen validam esse illam civium particularium juxta text. *in l. Civitas ff. si cert. pet.* & tanquam absolutum de jure communi admittitur per DD. Regnicolas, de quibus Marin. *lib.* 1. *var. cap.* 77. *& lib.* 2. *cap.* 59. dum in vim *pragm.* 11. *de administratione Universitatum* agunt de invalida civium obligatione in causam Universitatis ob expressam pragmaticæ dispositionem, qua non ostante de jure ita sæpè dixit Rota, præsertim in Brundusina census 18. Junii 1660. Priolo, & Tarentina census 15. Junii & 5. Decembris 1663. Taja.

3 Stant enim benè simul, unum eumdemque contractum, in quo plures personæ interveniant, respectu unius esse invalidum, respectu verò alteriùs validum, & obligatorium, Cancer. *par.* 3. *var. c.* 2. *num.* 227. Rota in Bononiensi nullitatis Concordiæ 1. Julii 1646. coram Bichio. Unde videmus obligationem contractam per pupillum, & tutorem etiam nomine proprio, non substineri respectu pupilli, sed benè respectu tutoris, ex plenè deductis *dec.* 510. *p.* 5. *recent. ibique adden. dec.*42. post Merlin. *de pign. & in aliis*. Ita pariter de obligatione duorum correorum, quorum unus sit filius familias, vel alias ad contrahendum inhabilitatus, alter verò non impeditus, quia si obligatio respectu primi est nulla, remanet tamen valida, & obligatoria respectu secundi, quamvis in effectu negotium spectare ad primum, itaut iste secundus gereret partes fidejussoris, quoties non tanquam fidejussor, & accessoriè, sed tanquam principalis correus principaliter, & insolidum se obligavit, quia distinctio, an negotium spectet ad unum vel alterum, & quis dicatur principalis, vel fidejussor, rectè procedit inter seipsos, non autem quoad creditorem, cujus respectu tali casu omnes dicuntur principales correi debendi Greg. *dec.* 321. 560. *&* 564. *d. dec.* 510. *par.* 5. *rec. d. dec.*42. post Merlin. *de pign. dec.* 216. *&* 242. post Zacc. *de oblig.* in quibus concordantes. Et in concordia, vel contractu absque solemnitatibus initio per Prelatum vel alios Ecclesiæ administratores, quia non obligat Ecclesiam, & successores, sed benè obligat personas ipsorum contrahentium, si proprio & privato nomine se obligaverint, quatenus tamen concernat ipsorum præjudicium non Ecclesiæ, constat ex deductis per Greg. & adden. *dec.*153. Burat. & adden. *dec. pariter* 152. *ubi cæteri*.

Opponebant obligati, eorum obligationem fuisse causativam, sive occasionalem, ob exercitium scilicèt vendendi aves, & carnes silvestres ac pisces per Civitatem, unde cum primam artem vendendi aves amplìùs non exercerent, sed se restringentes ad illam venditionis piscium, transierint in alteram Universitatem generalem piscariorum, cessare debebat eorum obligatio ex regula text. *in c. cum cessante*, de qua plenè Amatus *resol.*21. *dec.*428. *par.* 1. *rec. & sepè hoc tit. ad materiam officiorum*. Alia etiam regula accedente, quod pro uno eodemque exercitio non debet quis duplici onere gravari, ac per duas Universitates collectari. 4

Sed facilis visa est responsio, quia cum in vim dictæ concordiæ ab hac Universitate dicti obligati ita utriusque artis exercitium acquisierint, si nolebant unam exercere, sibi imputent, nec præterea cessata dicitur eorum obligatio, cum supradicta regula cessantis obligationis causativæ, de qua præsertim in Romana extinctionis locorum montium *hoc tit. ad materiam officiorum disc.* 8. procedat, ubi causa cessat ex casu vel facto tertii, seu natura rei, secus autem si ex voluntate, & mero arbitrio obligati ex deductis per eumdem Amat. *d. resol.*21. *n.*2. 3. *&* 5. Dando exemplum de se adscribente in matricula Notariorum sub obligatione solvendi aliquam præstationem, quia si non vult exercere notariatum, retinet potentiam. Sic pariter desumente licentiam portandi ensem vel alia arma cum similibus. Sicut enim si ipsi vellent exercere dictam duplicem artem, non posset Universitas eos impedire, ita durare debet obligatio ratione istius habitus, & facultatis ex regula correlativorum.

Et Nihilominus cum hæc Universitas sit complexiva istorum nationalium utramque artem exercentium, si aliqui unam non exercent, sufficit quod alteram retineant, præsertim quia de tempore obligationis, apud eosdem obligatos in confesso erat, nonnisi unam artem venditoris piscium tunc exerceri, ideòque istius tantum intuitu principaliter inita fuit obligatio, cujus causa non cessabat, dum in eodem exercitio continuabatur.

Nec referre dicebam, quod ipsi transierint in alteram Universitatem generalem piscariorum, cui taxam solvebant, quia cùm id proveniret ex eorum voluntate, & mero arbitratu, id suffragari non debet, ut supra; non quod hujusmodi obligationes factæ intuitu alicujus officii, vel exercitii debeant aliquem invitum afficere usque ad mortem, cum id jure non subsistere crederem, sed quod durent durante illa causa, quamvis ex eadem alteri universitati, vel Collegio obligati se etiam addicant; Utputa Canonicus alicujus Cathedralis, vel Collegiatæ, ratione illius Canonicatus se obligat etiam proprio nomine ad aliquam annuam præstationem à Capitulo, & Canonicis illius Ecclesiæ, & ratione Canonicatus solvendam, si eodem Canonicatu retento, alium alterius Ecclesiæ suscipiat, vel alicui Congregationi omnium Canonicorum complexivæ se adscribere velit, & istius onera solvere, non inde